

»Mladi za napredek Maribora 2013«
30. srečanje

Lepota ni naključje

Družbena konstrukcija idealnih, lepih teles

Interdisciplinarno področje: umetnost, zgodovina, sociologija

Raziskovalna naloga

05 d | KROJ P OROZ EX ÖZ
T ^} d | KOS P SCA ŠUSOE
¥[| KÖÖQ P OZ QAT ÖÜ ÖUÜ

Maribor, februar 2013

»Mladi za napredek Maribora 2013«
30. srečanje

Lepota ni naključje

Družbena konstrukcija idealnih, lepih teles

Interdisciplinarno področje: umetnost, zgodovina, sociologija

Raziskovalna naloga

Maribor, februar 2013

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	6
1.1. NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE.....	6
1.2. HIPOTEZE:.....	7
1.3. METODOLOGIJA DELA.....	7
2. TEORETIČNI DEL NALOGE:	9
2.1. KAJ JE TELO?.....	9
2.2. TELO KOT DRUŽBENI KONSTRUKT.....	9
2.3. DRUŽBENA KONSTRUKCIJA IDEALNIH, LEPIH TELES.....	10
2.4. POSEGI V ČLOVEŠKO TELO.....	10
2.4.1. Obrezovanje.....	11
2.4.2. Tetoviranje.....	12
2.4.3. Prebadanje.....	13
2.4.4. Lepotna kirurgija.....	13
2.4.5. Samopoškodbeno vedenje.....	13
2.5. TELO KOT PREDMET UMETNOSTI.....	14
2.6. »OBLEKA NAREDI ČLOVEKA«.....	15
»KAJ PRAVZAPRAV POMENI BITI LEP?«.....	17
3. PRAKTIČNI DEL NALOGE:	18
3.1. ŽENSKA LEPOTA SKOZI ZGODOVINO.....	18
3.1.1. Telesni ideali.....	18
3.1.2. Oblačila in dodatki.....	26
3.2. ŽENSKA LEPOTA DANES.....	32
3.2.1. Starostna in izobrazbena sestava anketirancev.....	33
3.2.2. Povzetek rezultatov ankete.....	33
4. SKLEP	47
5. PRILOGE	49
PRILOGA 1:.....	49
PRILOGA 2:.....	54
6. LITERATURA	58
6. SLIKOVNI VIRI	59

KAZALO SLIK

Slika 1: Zgodovina telesa (od 30. tisočletja pr. Kr. - 1. stol. pr. Kr.)	19
Slika 2: Venera iz Hohle Felsa.....	20
Slika 3: Zgodovina telesa (od 1. stol. pr. Kr. - 15. stol.).....	21
Slika 4: Zgodovina telesa (leti 1531 in 1509)	22
Slika 5: Venera z igralcem orgel (1546-1548)	22
Slika 6: Zgodovina telesa (1797-1800)	23
Slika 7: Oglas; v ospredju znana ikona 20. stol., Betty Brosmer	25
Slika 8: Kleopatra	27
Slika 9: Kip Kore.....	28
Slika 10: Žensko oblačilo iz obdobja baroka	30
Slika 11: Ženske frizure značilne za obdobje baroka	30
Slika 12 : Ženska moda med letoma 1829-1867	31
Slika 13: Naslovnica nemške revije Fit für fun (Januar 2013)	49
Slika 14: Naslovnica revije Anja (številka 4, letnik VIII, 26. 10. 2012).....	50
Slika 15: Zadnja stran revije Modna, Lepota je odsev notranje drže (september 2012, letnik XVIII, številka 4)	51
Slika 16: Slika iz revije Modna, Lepota je odsev notranje drže (september 2012, letnik XVIII, številka 4, str: 19)	52
Slika 17: Slika iz revije Modna, Lepota je odsev notranje drže (september 2012, letnik XVIII, številka 4, str: 22)	53

KAZALO TABEL

Tabela 1: Vzorniki anketirancev	45
---------------------------------------	----

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Stopnja izobrazbe anketirancev	33
Graf 2: Pomembnost videza anketirancev glede na partnerstvo in družino	34
Graf 3: Pomembnost videza anketirancev glede na stopnjo izobrazbe.....	35
Graf 4: Količina denarja, ki ga anketiranci mesečno porabijo za urejanje svojega videza.....	36
Graf 5: Pogostost rekreiranja anketirancev.....	37
Graf 6: Glavni namen rekreacije anketirancev.....	38
Graf 7: Glavni namen rekreacije anketirancev glede na starostno obdobje	39
Graf 8: Pogostost rekreacije anketirancev in vzrok za rekreacijo	40
Graf 9: Količina denarja, ki ga anketiranci mesečno namenijo rekreaciji	41
Graf 10: Količina denarja, ki ga anketiranci porabijo pri rekreaciji, z namenom izgube telesne teže ..	42
Graf 11: Razlogi za dieto.....	43
Graf 12: Načini poseganja v telo, ki so ga nad seboj izvedli anketiranci.....	44

POVZETEK

Vsaka družba v določenem zgodovinskem obdobju ima svojo kulturo, ki na različne načine vpliva na mišljenje posameznikov, ki so del te družbe. Tako kultura vpliva tudi na človeške predstave o tem, kakšno mora biti telo; kako naj ga oblači in krasi ter oblikuje na način, da bo čim bolj ustrezalo lepotnemu idealu družbe v kateri živi. Željo po doseganju lepotnega ideala mnogokrat pripisujemo nežnejšemu spolu, zato sem se v raziskovalni nalogi osredotočila predvsem na žensko telo in njen odnos do lastnega telesa.

Ker so se lepotni ideali telesa in oblačenja skozi čas spreminjali, sem bila radovedna, kako se je to dogajalo (kakšni so bili lepotni ideali v določenem obdobju, v določeni družbi pod vplivom prisotne kulture). Zaradi prevelikega obsega raziskave, ki bi ga dosegla z natančnim preučevanjem lepotnih idealov vsake družbe in kulture na svetu, sem se v svoji raziskavi osredotočila le na nekatere. S tem sem dobila vsaj približno sliko o spreminjanju lepotnih idealov skozi čas.

Moja raziskava pa bi se mi zdela pomanjkljiva, če vanjo ne bi vključila tudi teme lepotnih idealov v današnji družbi. Zato sem se odločila sestaviti tudi anketo, s katero sem poizvedela o odnosu žensk postmoderne družbe do svojega telesa. Z anketo sem želela in tudi dokazala naslovno trditev: »Lepota ni naključje«; ženske smo zanjo pripravljene zapraviti veliko denarja, ob tem pa velikokrat pozabimo na svoje zdravje.

ZAHVALA

Ob končani raziskavi bi se za spodbudo in za nasvete pri delu rada zahvalila mentorici raziskovalne naloge.

1. UVOD

1.1. NAMEN RAZISKOVALNE NALOGE

Telo (predvsem žensko) je imelo skozi celotno zgodovino pa vse do danes pomembno vlogo. V vsaki družbi in kulturi se skozi čas oblikujejo in spreminjajo predstave in ideje o tem, kakšno naj bo telo in kaj je treba z njim storiti. Tako v preteklosti kot tudi v moderni družbi, ko na preoblikovanje telesa močno vplivajo mediji, je bilo urejeno telo zelo pomembno pri posredovanju/izkazovanju mesta na hierarhični lestvici, prav tako pa tudi pri uveljavljanju in vključevanju v samo družbo. Vsak človek je zato še danes podvržen temu, da v svojem življenju podzavestno ali zavestno sledi lepotnim idealom, glede na družbo in kulturo v kateri se rodi.

V moji raziskavi sem se osredotočila na žensko telo. Raziskovala sem, kakšni so bili lepotni ideali skozi zgodovino, kako so se ti spreminjali in kakšno vlogo je imelo in še danes ima žensko telo v družbi. Zanimal me je predvsem odnos sodobne ženske do svojega telesa; koliko časa in denarja povprečna ženska glede na starost, izobrazbo nameni svojemu telesu. Moj glavni cilj je bil dokazati, da lepota res NI naključje in da so ženske za to, da bi ustregle zahtevam sodobne družbe (da bi sledile trenutnemu lepotnemu idealu in se s tem vključile v sodobno družbo), pripravljene svoje telo spreminjati, krasiti, oblikovati in mu ob tem nameniti veliko svojega časa in denarja. Kot zadnje pa sem vsaj delno želela dokazati, da ženskam lepote ideale sodobne družbe posredujejo mediji.

1.2. HIPOTEZE:

Ker sem tudi sama oseba ženskega spola, sem si na osnovi lastnega dojetja ženskega telesa v sodobni družbi in tudi na osnovi že na začetku prebrane literature iz področja zgodovine telesa zastavila naslednje hipoteze:

H 1: Skozi zgodovino so se lepotni ideali spreminjali; največ časa je bilo kot lepotni ideal dojeta močnejše žensko telo.

H 2: Obleka je estetsko funkcijo dobila šele po letu 1000 n. št..

H 3: Večina žensk moderne družbe svojemu videzu mesečno nameni veliko denarja in prostega časa (šport in rekreacija).

H 4: Ženskam, ki imajo partnerja in družino zunanji videz pomeni manj, kot tistim, ki partnerja in svoje družine nimajo.

H 5: . Diete so v postmoderni družbi med ženskami, ki živijo v Sloveniji, priljubljen način za doseganje lepotnih idealov.

H 6: Poseganje v človeško telo je pri ženskah, ki živijo v Sloveniji, priljubljen način za doseganje lepotnih idealov.

1.3. METODOLOGIJA DELA

Ker je bil moj glavni namen ugotoviti, kako se je lepotni ideal ženskega telesa (in tudi trend oblačenja) spreminjal v zgodovini in kako se doseganje lepotnega ideala žensk kaže danes, sem pri svoji raziskavi uporabila dve metodi dela; preučevanje literature (pisnih in slikovnih virov) in analiza ankete.

S preučevanjem literature sem se seznanila s potrebnimi informacijami glede raziskovane teme – na podlagi te je nastal teoretični del ter tudi del praktičnega dela naloge. Ob raziskavi o idealnem ženskem telesu in spreminjanju ženskega lepotnega ideala skozi zgodovino mi je koristilo predvsem slikovno gradivo. Na podlagi tega sem preučila splošen zgodovinski potek spreminjanja idealnega ženskega telesa (oblika, krašenje, preoblikovanje telesa). Kot

najpomembnejši vir na katerem je moja raziskava temeljila, sem uporabila umetniško-zgodovinsko knjigo *Zgodovina lepote*, avtorja Umberta Eca. Kot vir na osnovi katerega sem sklepala o ženskih telesnih idealih modernejše družbe sem uporabila tudi revije sodobnega časa.

Drug del mojega praktičnega dela raziskave je predstavljala analiza anketnega vprašalnika, ki sem ga razdelila med približno 350 oseb ženskega spola. Vrnjenih sem dobila 262 anket, na podlagi katerih sem lahko sklepala na odnos sodobne ženske do svojega telesa (kaj vse je sodobna ženska za svoje telo pripravljena narediti, ipd.). Tukaj je potrebno poudariti, da sem z anketnim vprašalnikom analizirala predvsem odnos Slovenk do svojega telesa, lahko pa sklepam, da bi se podoben rezultat pri analizi pojavil, če bi med anketirance zajela tudi ostale pripadnike evropskega dela sveta (s tem bi preučevala narode z vsaj približno podobno kulturo, ki je že precej pod vplivom amerikanizacije, in tradicijo, čeprav se ta od države do države precej razlikuje). Verjamem pa, da bi bili rezultati analize ankete precej drugačni, če bi anketo izvedla tudi med osebami iz neevropskih držav (kjer se kulture in načini življenja precej razlikujejo od evropskega).

2. TEORETIČNI DEL NALOGE:

2.1. KAJ JE TELO?

V novejših časih znanstveniki odkrivajo zmeraj več novih spoznanj glede delovanja in zgradbe človeškega telesa. Ta spoznanja velikokrat napeljujejo na prepričanje, da je človeško telo le skupek bioloških in fizioloških procesov, na katere človek sam ne more vplivati. Kljub temu pa se vzporedno s spoznanji iz področja molekularne biologije, genetike, nevroznanosti ipd., razvijajo tudi odkritja in prepričanja o tem, da je človeško telo močno odvisno tudi od družbenih, kulturnih, ekonomskih, ipd. vplivov. Telo je torej skupek družbenih, kulturnih in bioloških ter fizioloških vplivov. Kot prvega človeka, ki se je začel ukvarjati s človeškim telesom v družbenem smislu je pomembno omeniti sociologa in antropologa Marcela Maussa (Počkar in Tavčar Krajnc, 2011).

2.2. TELO KOT DRUŽBENI KONSTRUKT

Človek lahko po lastni želji svoje telo spreminja; ga krasi (ličjenje, oblačenje, nošenje nakita...), preoblikuje (diete, stradanje, telesna vadba...), zdravi ter z njim komunicira. Ljudje so svoja telesa v preteklosti spreminjali na podlagi različnih prepričanj, idealov. Načini spreminjanja so se skozi različna časovna obdobja spreminjali in se hkrati v različnih zgodovinskih obdobjih tudi ponavljali. Danes nam različna znanstvena odkritja omogočajo veliko večjo možnost vplivanja in spreminjanja svojega telesa. Telo je zmeraj bolj povezano s potrošniškim življenjem; v mestih nastaja vse več ustanov, ki omogočajo olepševanje telesa po človeški želji; fitness studii, trgovski centri ter trgovine z najrazličnejšimi oblačili, modnimi dodatki, piercing in tatoo studii ipd.. Kljub temu pa, da se zdi, da je spreminjanje človeškega telesa le posledica lastne, človeške presoje in njegovih želj, je to v veliki meri omejeno s strani družbenih in kulturnih prepričanj in telesnih idealov. Veliko vlogo pri posredovanju telesnih idealov v moderni družbi imajo mediji. Vsak človek pri spreminjanju svojega telesa namreč sledi nekim splošnim prepričanjem družbe in kulture v kateri živi, ne glede na to, ali se tega zaveda ali ne. Velikokrat so ljudje, ki tem idealom ne sledijo ali jim celo poskušajo namerno nasprotovati, izločeni iz družbe in so sprejeti za »čudake«, kar jim onemogoča ali otežuje

opravljanje željenih funkciji ali vključevanje v ritem vsakdanjega življenja. Telo urejeno v skladu z družbenimi in kulturnimi ideali ima torej veliko družbeno vlogo. Pri funkciji človeškega telesa v družbi je treba posebej poudariti vlogo ženskega telesa. Prvi sociolog, ki je omenjal lepo žensko telo kot statusni simbol je bil Thorstein Veblen, leta 1899. (Počkar in Tavčar Krajnc,2011)

2.3. DRUŽBENA KONSTRUKCIJA IDEALNIH, LEPIH TELES

Poleg splošnih predstav o tem, kakšen naj bi bil zunanji videz osebe ženskega spola in kakšen osebe moškega spola, ima vsaka družba predstave tudi o tem, kakšne oblike in obsega naj bi bilo idealno človeško telo. Prepričanja o tem se glede na različne kulture in v različnih zgodovinskih obdobjih razlikujejo, zmeraj pa temeljijo predvsem na znanjih s področja medicine.

Telesne značilnosti so že v preteklosti, tako kot danes, velikokrat povezovali z značajskimi lastnostmi posameznika. Takšno povezovanje velikokrat ni realno. Lepemu telesu za določeno družbo v določenem obdobju se je torej že od nekdaj pripisovalo lepe in družbeno zaželene človeške lastnosti, ravno obratno pa je bilo pri ljudeh, katerih zunanji videz ni ustrezal lepotnim idealom dane družbe in kulture.

Prav tako se je skozi zgodovino ponekod bolj poudarjal pomen moške lepote, ponekod pa je bila v ospredju ženska z njenim zunanjim videzom; v Evropi se je poudarjanje ženske lepote začelo v obdobju renesanse.

2.4. POSEGI V ČLOVEŠKO TELO

Preoblikovanje telesa z namenom, da bi ljudje idealizirali svoje telo, je v današnjem času precej pogosto. Poseganje v človeško telo v zgodovini človeškega obstoja ni novo; različne kulture so za doseganje predstav o lepem telesu že v obdobju kamene dobe uporabljale tehnike, s katerimi so poudarjale in olepševale nekatere dele svojega telesa. Načini preoblikovanja telesa so zaradi različnih prepričanj družb in kultur o lepotnih idealih že od

nekdan različni. Prav tako se med družbami pojavljajo razlike pri pogostosti in sprejetosti posegov v človeško telo.

Tehnike poseganja v telo, ki so se skozi zgodovinska obdobja spreminjale, imajo različne funkcije. Med posege v telo lahko štejemo že ličenje, ki je predvsem značilno za ženski spol. Ličenje je posledica želje po poudarjanju ženskosti oz. razlike med spoloma predvsem pa želijo ženske z njim popraviti svoje domnevne telesne napake (največkrat obrazne). Ličenje v smislu, ki ga pod to besedo razumemo danes, se je v Evropi pojavilo šele v drugi polovici 20. stoletja, ko se je začela razvijati tudi kozmetična industrija. V prejšnjih obdobjih je bilo ličenje prisotno na drugačen način kot ga poznamo danes. Kot pokazatelj višjega statusa je bila na primer bleda/bela barva kože, ki so jo ženske dosegle z uporabo raznih pripravkov za bledo gladko kožo. To je ženske višjega družbenega sloja ločevalo z ženskami nižjega sloja, ki so bile soncu zaradi dela na poljih, njivah veliko bolj izpostavljene soncu (posledično je bila njihova koža temnejša). V starejših obdobjih je ličenje na način, ki v današnjem modernem svetu predstavlja višek lepote, velikokrat predstavljalo nemoralnost žensk. Ženske, ki so se ličile so bile po navadi prostitutke ali igralke, ki v družbi niso bile najbolj sprejete.

»Težje« oblike poseganja v telo pa se pri ljudeh pojavljajo po večini zaradi kulturnih in religijskih (tukaj je zelo pomemben vpliv tradicije) vzrokov, včasih pa tudi zaradi psihičnih vzrokov posameznika (slabo počutje v lastnem telesu ali druge oblike duševne stiske). Med takšne posege štejemo obrezovanje (moška splovila), odstranjevanje klitorisa ipd. (ženska splovila), tetoviranje, prebadanje, lepotno kirurgijo (razvita in prisotna predvsem v modernih družbah) in samopoškodbeno vedenje.

2.4.1. Obrezovanje

Prisotno je v večini primerov le pri osebah moškega spola. Postopek je značilen predvsem za območja z judovskim in islamskim verskim prepričanjem. Ker je obrezovanje že zelo staro, po nekaterih virih ugotavljajo, da naj bi izhajalo že iz obdobja kamene dobe, se ga v modernih časih izvaja skoraj samo iz tradicionalnih razlogov (s tem je izkazana verska pripadnost). Prav tako se predvsem v Ameriki z obrezanostjo srečujemo zaradi higienskih razlogov. Včasih naj bi moške obrezanost ločevala po statusu kateremu so pripadali (suženj naj bi bil obrezan,

gospodar pa ne), obstaja pa tudi razlaga, da je bilo obrezovanje moških izvedeno na čast bogov (moški je del svojega uda žrtvoval za bogove). Obrezovanje velikokrat še danes predstavlja nekakšen obred, ločnico v življenju. (Obrezovanje moških (2012): Dostopno na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Obrezovanje_mo%C5%A1kih (20.1.2013))

Poznamo tudi obrezovanje žensk, ki je veliko manj razširjeno, značilno pa je za nekatere muslimanske dežele (zlasti med muslimanskimi afriškimi plemeni ob Nilu in v osrednji Afriki, delno tudi na Arabskem polotoku in v Indoneziji, poznajo in prakticirajo pa ga tudi v Maleziji in Pakistanu ter v nekaterih ljudstvih v Avstraliji in v porečju Amazonke). Ta postopek je veliko nevarnejši kot pri moških in je družbeno nesprejet. Velja za kršenje človekovih pravic. Na območjih kjer ga izvajajo verjamejo, da je to verska obveza prav tako pa tudi tradicija. Takšno ravnanje pa v resnici nima verske podlage. (Obrezovanje žensk (2013): Dostopno na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Obrezovanje_%C5%BEensk (13.1.2013)).

2.4.2. Tetoviranje

Tetoviranje je tehnika pri kateri se vnaša barvilo v kožo s piki ali vrezi. Je večinoma trajna poslikava telesa, ki jo je moč skoraj povsem odstraniti le z modernejšimi medicinskimi postopki (kljub temu je po odstranitvi vidna brazgotina ali sled tetovaže). Tehnika je stara in je razširjena povsod po svetu (po ugotovitvah antropologov naj bi segala že v obdobje pred antiko), že od nekdaj pa je imela simbolni pomen. *»Ljudje se tetovirajo iz različnih razlogov, da bi ugajali prijateljem, da bi čutili pripadnost določeni družbi ali verski organizaciji, nekateri izkazujejo s tem individualnost, da bi izrazili uporništvu in neodvisnost svojega duha. Za nekatere je tattoo pojem svobode, svobodnega izražanja.«* (Tetoviranje(2012): Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Tetoviranje>(20.1.2013))

Tako v preteklosti (po nekaterih podatkih že iz časa kamene dobe) kot tudi danes je znana oblika poseganja v telo tudi body painting (barvanje telesa). Je oblika umetnosti, ki uporablja kot podlago za risanje in barvanje človeško telo. Ni trajna telesna poslikava.

2.4.3. Prebadanje

Prebadanje se je kot način okraševanja telesa v razvitejših delih sveta pojavilo v 80. Letih 20. stoletja. Sem spadajo piercingi raznih delov telesa, med katerimi je najpogostejše prebadanje ušesnih mečic. Prebadanje je sicer že stara oblika krašenja človeškega telesa.

2.4.4. Lepotna kirurgija

V modernejših družbah je zaradi povečanja prepričanosti ljudi v to, da njihova telesna oblika ne rabi biti stalna in da se morejo s svojim telesom čim bolj približati lepotnim idealom, hkrati pa tudi zaradi razvoja medicine, vse bolj prisotna lepotna kirurgija. Z njo lahko lepotni kirurgi »olepšajo« nekatere dele telesa, s katerimi posamezniki niso zadovoljni. Ljudje, ki se za lepotne posege odločajo, so predvsem osebe, ki imajo precej javno življenje(igralci/igralke, pevci/pevke ipd.). Iz tega dejstva je razvidno, da ljudje svoje telo uporabljajo kot sredstvo za trženje. V javnosti želijo svoje telo prikazati kot čim bolj popolno, seveda pa jim napredna tehnologija, ko je le možno, omogoča tudi olepšanje že preoblikovanih telesnih delov. Tudi ljudje, ki se ne pojavljajo v medijih, največkrat so to ženske, se velikokrat odločajo za kirurške posege. Lepotni kirurgi pa ob tem trdijo, da so oni tisti, ki zdravijo človeško dušo in hkrati telo, posledično z olepšanjem telesa pa njihovo delo vpliva tudi na pacientove odnose z drugimi. Ti naj bi bili seveda boljši. Takšno prepričanje nas pripelje do ugotovitve o pomembnosti zunanjega videza telesa v odnosih z drugimi v postmodernih družbah.

2.4.5. Samopoškodbno vedenje

V večji meri je prisotno pri mladini, predvsem pri puncah, v duševni stiski. Samopoškodbno vedenje se kaže v precej enakomernih urezninah po telesu(ki si jih žrtev samonasilja po navadi zadaja z britvico, nožem), obstajajo pa tudi namerne opekline, odrgnine, puljenje las ipd..

2.5. TELO KOT PREDMET UMETNOSTI

Teorija estetskega izkustva:

Da lahko na človeško telo gledamo tudi iz kota umetnosti, sem začela razmišljati, ko sem zasledila teorijo filozofa Mouroa Beardsleya (Kante, Estetika in filozofija umetnosti). Njegova teorija estetskega izkustva trdi, da je nekaj umetnost, če izpolnjuje naslednje pogoje:

1. je artefakt
2. zbudi estetsko izkustvo:
 - usmerjenost na predmet
 - odkrivanje predmeta
 - opustitev trenutnih/siceršnjih misli in občutkov
 - psihična distanca
 - celostnost občutij

Če torej človek posega v svoje telo (tattoo, prebadanje, ...) izpolnjuje 1. pogoj (je artefakt).

Drugega pogoja ni težko doseči; človek v družbi zlahka vzbudi estetsko izkustvo.

Teorija iz katere sem izhajala je na primeru človeka morda precej abstraktna, vsekakor pa mi je prav ta dala misliti, da smo ljudje morda prav sami svoji umetniki.

Po vseh oblikah spreminjanja, preoblikovanja, poseganja v telo človeško telo torej lahko dojemamo tudi kot sredstvo za izražanje umetnosti (oz. kot umetniški predmet), ki v posamezni družbi in kulturi, pod vplivom religije in ostalih družbenih dejavnikov oblikuje nek lepotni umetniški ideal. Mediji, najbolj revije in televizija nam preko raznih naslovov, reklam, slik sporočajo, da smo sami tisti, ki lahko svoje telo preoblikujemo v skladu z našimi željami. Želje posameznika po navadi izvirajo iz splošnega prepričanja družbe (v kateri ta živi) o tem kakšno je idealno človeško telo. Marsikdaj se ljudje zaradi vsestranskih pritiskov družbe, kulture, medijev tega sploh ne zavedamo in sprva vrednote in norme vseh teh dejavnikov postanejo vrednote in norme vsakega posameznika te družbe. Svoje telo torej začnemo preoblikovati po tujem vzorcu, vzorcu idealnega telesa (glede na obdobje, kulturo, religijo, ... v

kateri živimo). Primere revij (medijev), ki vplivajo na predstavo o ženskih lepotnih idealih, s tem pa tudi na odnos ženske do svojega telesa bom dodala med priloge (priloga 1).

Tako danes kot včasih je bilo oblikovanje telesa dojeta kot znak človeškega razmišljanja, osebnosti. Oblika človeškega telesa je bila torej že od nekdaj v družbi zelo pomembna; čim bolj se človek približa splošnemu idealu umetniškega, lepega telesa, tem bolj ga ljudje spoštujejo, občudujejo. Človek, ki je sam odgovoren za svoje telo, je posledično tudi sam odgovoren za svoje počutje in sprejetost ter družbeni status. Ljudje smo tako že od nekdaj umetniki svojega telesa. Lahko bi nas primerjali celo s kiparji ali slikarji oz. katerimikoli drugimi umetniki, katerih delo se po navadi zdi umetniško, če je po okusu družbe v kateri je to predstavljeno. Ta primerjava je vse bolj možna pri ljudeh v postmodernih družbah. Z napredkom znanosti in tehnologije je človeku, predvsem tistemu ki ima denar, dostopnih vedno več sredstev za olepšavo in oblikovanje svojega telesa.

Kljub temu da se zdi, da je tak znanstveni napredek in tolikšna raznolikost v postmodernih družbah samo pozitivna, se za tem skriva tudi marsikatera negativna lastnost. Umetnost telesa, ki nam ga je dala narava, iz katere smo bili pravzaprav tudi ustvarjeni, je vse bolj zabrisana. Ljudje v tem smislu veliko preveč posegamo v svoje telo in s tem v marsikaterih primerih nezavedno (ali tudi zavedno) posledično ogrožamo svoje zdravje.

2.6. »OBLEKA NAREDI ČLOVEKA«

V vsakdanjem življenju pogosto slišimo frazo »Obleka naredi človeka«. Pravzaprav, bi lahko rekli, da se je v zgodovini oblačenja ta fraza izkazala kot resnična; že od nekdaj je namreč prav obleka družbi dokazovala posameznikovo kulturo in družbeni položaj. Vendar oblačenje čisto na začetku zgodovine oblačenja ni imelo takšnega pomena; ljudje so se z oblačili začeli pokrivati iz različnih, tudi ne ravno jasnih oz. smiselnih razlogov.

Anej Sam v svoji knjigi *Oblačenje* govori o nesmiselnih pripisovanjih učinkov obleke s strani prvih civilizacij, kjer se je vse skupaj tudi začelo. Nadaljnji citati bodo vzeti iz zgoraj navedene knjige (str.: 23, 24):

»Človek skrbi za zdravje« naj bi bil eden izmed poglavitnih učinkov obleke. Res je, da obleka človeka vendarle velikokrat zaščiti; pri zelo nizkih temperaturah bi ta brez nje lahko zmrznil, pri previsoki pa bi lahko dobil hujše opekline. Ker pa je človeku oblačenje postala nekakšna rutina, se ne zaveda, da se v večini primerov ne oblači za to, da ne bi zaradi vremenskih razmer utrpel hujših posledic (opekline, zmrzline), temveč se oblači tudi takrat, ko to nikakor ni tako zelo pomembno. Trdili bi lahko, da brez oblačil zmrznemo že pri ne tako zelo nizkih temperaturah; to je seveda res, vendar vzrok temu lahko najdemo prav v izvoru obleke same. Človek je z začetkom uporabe obleke namreč pomehkužil svoje telo in postal občutljiv na zunanje vplive; že na začetku je torej zavrnil možnost, da bi mu narava sama podarila zaščito telesa (Sam, 2000).

Tudi človekovo sramovanje svojega telesa je eden izmed razlogov zakaj se oblačimo. Ta naj bi izviral iz želje po udejstvovanju človekove moči nad živalmi; človek je namreč moral za to da je dobil pokrivalo ubiti žival, ki je bila veliko vsaj tako kot njegovo telo. Nošenje obleke in zakrivanje je bil torej simbol tega, da se človek od živali loči, da je močnejši in bistrejši od nje. Zanimivo je, da se je kljub raznolikim vplivom na razvoj različnih kultur, v večini primerov oblikoval skupen vzorec o tem, kateri del telesa je treba nujno pokrivati (splovida). Povezavo najdemo, če pomislimo, da je bila človekova moč omogočena le, če je imel ta gibljive ude. Tako si je simbolno pokrival le srednji del telesa, ki mu je omogočal največjo gibljivost. Posledično je za večino ljudi večno skrito mednožje postalo bolj občutljiv in ranljiv del telesa, s tem pa tudi bolj skrivnosten in zaželen (Sam, 2000).

»Človek želi biti glavni«. Tudi ta lastnost ljudi izvira iz začetka oblačenja. Človek, ki je imel na sebi pokrivalo, ki ga je dobil z ubojem večje, nevarnejše živali, je bil v družbi veliko bolj cenjen. Tako je začel h kožam, ki jih je nosil, dodajati tudi dodatke kot so zobje, kosti ipd.. Služili so kot še večji dokaz njegove moči. Uspešnost človeka v smislu: imeti nekaj kar drugi nimajo, se je nadaljevala tudi takrat, ko se je začelo prvo trgovanje z izdelki. Človek, ki je takrat nosil neudobne kose oblačil je pokazal, da je njegovo življenje lagodno in brezdelno. Tako je vzor lepega oblačenja postalo neudobno oblačilo. Kasneje se je vloga pokazatelja denarne moči prenesla na žensko v družini. Moški je namreč moral služiti denar in ga bi pri tem neudobna obleka utesnjevala. Ženska je tako postajala zmeraj večji pokazatelj družinske denarne moči, s tem pa se je povečevala tudi vloga lepote žensk. Lepota ženske je še danes zelo pomembna, čeprav se je v sodobni družbi, kjer so zakonske zveze vse manj trdne in kjer

je za preživetje družine in posameznika vse bolj potrebno sodelovanje pri delu med moškim in žensko, ta kar precej zmanjšala in vsaj nekoliko uravnovesila z vlogo moške lepote.

Vloga obleke in modnih dodatkov je tudi ta, da se človek z nošenjem teh olepšuje. Okus za estetiko pa vseeno izvira v človeški tekmovalnosti, ki sem ga opisala prej. Ko je človek izkusil moč estetike, ki v njem vzbuja razna predvsem prijetna, pa tudi neprijetna čustva, je želel estetiko uporabljati neprestano. Želel je biti lep, kar je dosegel z nošenjem obleke, nakita, z barvanjem telesa. Z napredkom medicine in tehnologije se kot način lepšanja telesa v moderni družbi pojavijo tudi kirurški posegi v telo, s tem tudi anoreksija, bulimija. Vredno je omeniti tudi to, da so in še zdaj ljudje različnih kultur za olepšavo svojega telesa velikokrat tvegajo pohabljenost, smrt in nevarne bolezni.

»KAJ PRAVZAPRAV POMENI BITI LEP?«

Lepota je pojem, ki ga ne znamo natanko in enotno definirati. Vsak človek dojema lepoto na svoj način, ker pa smo vsi ljudje podvrženi velikim vplivom okolja in časa, se bom pri svojem definiranju lepote osredotočila predvsem na pojem lepota, kot ga dojema neka družba, kultura v določenem zgodovinskem obdobju.

Beseda lep je predvsem v modernih družbah, prav tako pa je to opazno tudi v zgodovinskih umetninah, povezana s človekom samim in njegovim telesom. Lahko bi rekli, da je pojmu lepote skozi vsa zgodovinska obdobja skupno skorajda le to, da je za določeno družbo lepo to, kar je tej družbi tudi všeč. V vsaki družbi sicer obstajajo posamezniki, ki bodo trdili, da po njihovem mnenju lepota ni to, za kar celotna družba pravi da je, vendar bi bilo težko raziskovati in opredeliti še dojemanje vsakega posameznika posebej. (Eco, 2004)

3. PRAKTIČNI DEL NALOGE:

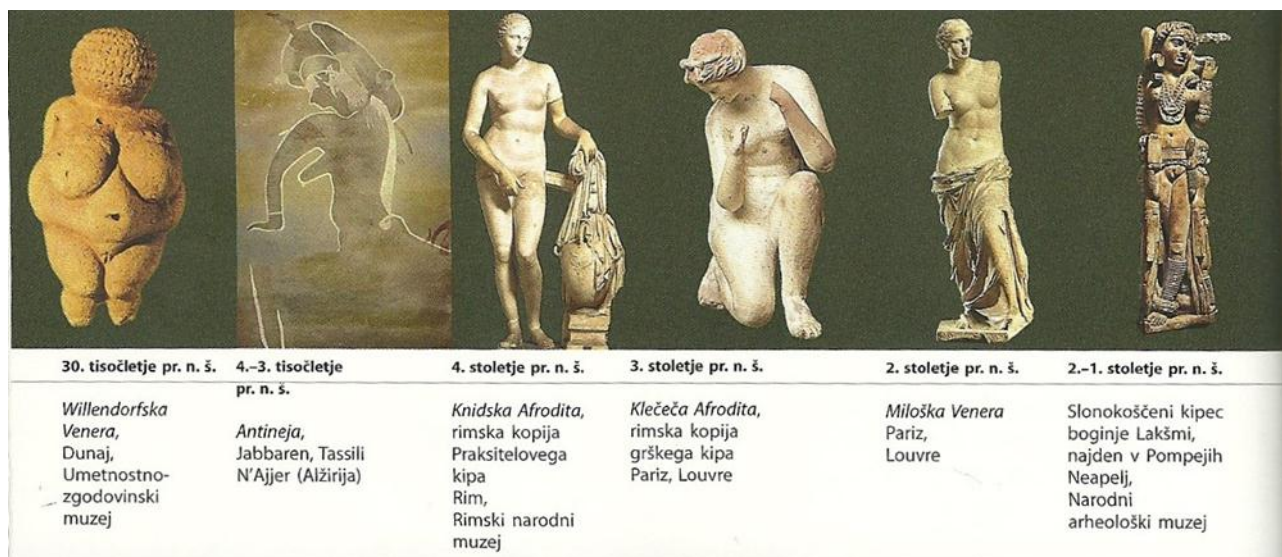
3.1. ŽENSKA LEPOTA SKOZI ZGODOVINO

Ker so edini vsaj približno zanesljivi zgodovinski viri, s katerih lahko sklepamo o dojemaju pojma lepote le slikarske, kiparske in književne umetnine, se bom v svojem raziskovanju osredotočila na slikarske in kiparske upodobitve ženskih teles in iz teh poskušala ugotoviti, kakšni so bili lepotni ideali družb in kultur skozi različna zgodovinska obdobja vse do danes. Spreminjanje lepotnih idealov bom opazovala podrobneje; moje raziskovanje ne bo obsegalo le spreminjanja idealnih telesnih oblik skozi čas temveč bom opazovala tudi spremembo celotnega ženskega videza (ž. obraz, oblačila in drug okras, ipd.). Slikovno gradivo bom uporabila predvsem za ugotavljanje lepotnih idealov iz preteklosti, v modernejših časih se namreč kaže vse večji umetnikov obseg individualne izbire, kar pomeni, da umetnikov cilj ni več prikazati le idealov lepote tedanje družbe (čeprav iz slik še zmeraj lahko sklepamo tudi o tej) ampak slike, ki prikazujejo telesa služijo zgolj čisti zabavi, reklamni promociji ali zadovoljevanju erotičnih vzgibov (podobe iz filmov, s televizije in iz reklam).

3.1.1. Telesni ideali

Čeprav se nam morda velikokrat zdi, da je simbol lepote že od nekdanj vitka ženska z ravnim trebuhom in dolgimi nogami ter velikim oprsjem, je to precej zmotno prepričanje. Skozi zgodovino se, ravno nasprotno od danes, kot simbol lepega in idealnega ženskega telesa pojavljajo obilnejše ženske.

Pri opisovanju slik umetnin, ki sem jih priložila k besedilu spodaj, bom nekatere izpustila; opisala bom le pomembnejše upodobitve, ki bodo koristne za ugotovitve pri mojem raziskovalnem delu.

Slika 1: Zgodovina telesa (od 30. tisočletja pr. Kr. - 1. stol. pr. Kr.)

Za enega najstarejših dokazov ženskega telesnega lepotnega ideala iz obdobja prazgodovine velja slavni kipec Willendorfske Venere¹, ki je bil najden v Avstrijskem mestu Willendorfu, leta 1908. Star naj bi bil približno 30 tisoč let. Kipec, ki ga vidimo na prvi sliki zgoraj, prikazuje žensko, katere obraz ni viden, prav tako ni vidnih okončin (roke, stopala niso bile izdelane). Tem očitno niso posvečali posebne pozornosti. Na osnovi kipca lahko sklepamo, da je bil v tistem obdobju vzor idealnega ženskega telesa obilno telo, s posebej okroglim trebuhom in velikim oprsem ter obilnejšimi stegni in zadnjico. Ker so bili, po mnenju in raziskavah arheologov, v kamen izklesani le najpomembnejši vidiki takratnega življenja, sklepajo, da je bila ženska, po kateri je bil kipec izklesan, kraljevega izvora, ali pa so ji pripisovali nadčloveško moč. Takšno telo naj bi potemtakem simboliziralo plodnost in blaginjo (Metka Kuhar, 2004). Nekateri viri prav tako trdijo, da je kipci kot je Willendorfska Venera, s poudarkom nekaterih delov telesa, ponazarjajo rodovitnost; poljedelska ljudstva naj bi v tem obdobju namreč častila rodovitnost zemlje (Janša-Zorn, Darja Mihelič, 2001).

¹ Venera je splošen izraz za številne kipece žensk, s podobnimi fizičnimi lastnostmi, iz obdobja starejše kamene dobe (večinoma obsega najdbe figur iz območja Evrope, vključuje pa tudi kipece najdene na območju od Pirenejev do Sibirije).

Slika 2: Venera iz Hohle Felsa

Najstarejši ohranjen kipec, najden leta 2008 v jami Hohle Fels pri Schelkingenu v Nemčiji, je šest centimetrov visoka ženska figurica, narejena iz mamutovine. Stara naj bi bila približno 40 tisoč let.

Tudi pri tej Veneri so opazni podobni poudarki na ženskem telesu kot pri Willendorfski Veneri (oprse, trebuh, splovilo, stegna, zadnjica). Ker figura ni bila najdena v celoti, temveč je bila zdrobljena na več delov, so arheologi zlepili najdene dele, več manjših delov (poleg leve roke in rame) pa še iščejo (Najstarejša človeška figurica(2009): Dostopno na:

<http://www.rtv slo.si/kultura/drugo/arheologi-odkrili-najstarejso-clovesko-figurico/159093> (20.1.2013).

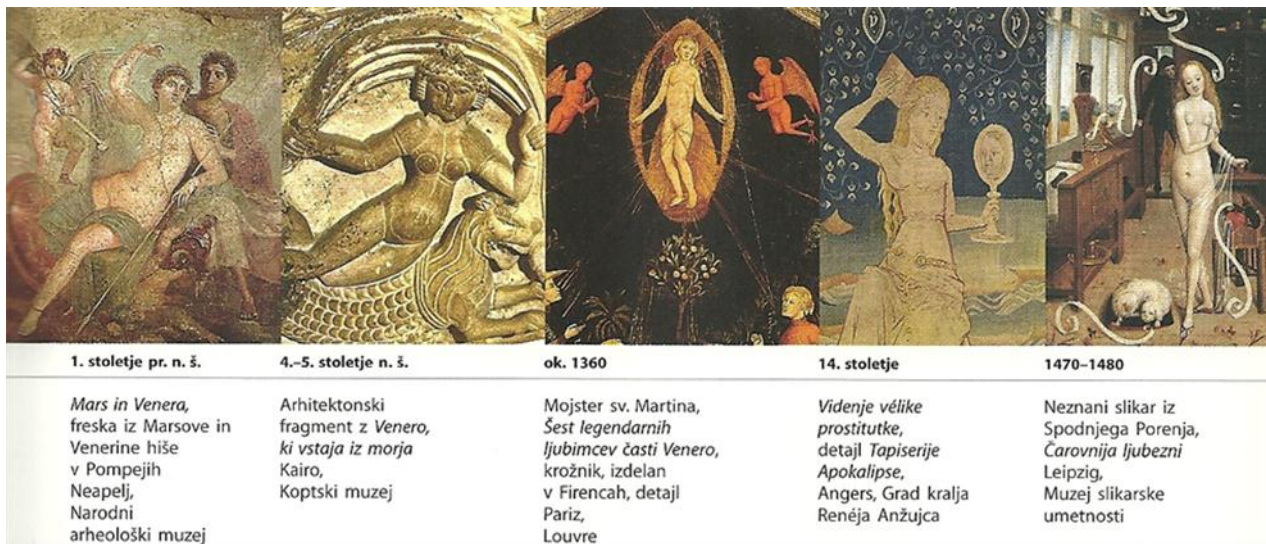
V starodavni Grčiji lepota ni imela avtonomnega statusa. Povezovali so jo s pojmom zmernost, ustreznost in pravičnost. Veljal je rek »Kar je lepo, ugaja, kar ni lepo, ne ugaja« (Eco, 2004: 37). Šele kasneje, v obdobju vzpona Aten, ko se je pojavila potreba po obnovi templjev, ki so jih zrušili Perzijci, se je razvila razločnejša predstava o estetiki lepega. Takrat velik vzpon doživi umetnost, zlasti slikarstvo in kiparstvo. Umetniki so ubrali pot realističnega prikazovanja lepote telesnih oblik; njihov glavni cilj je bil doseči ravnovesje med realističnim prikazovanjem lepote in upoštevanjem specifičnega kanona analogno s pravili glasbenih kompozicij. Zanimivo je, da so umetniki najprej uporabljali tehniko simetričnosti- idealno telo je bilo čim bolj simetrično telo, kasneje, pa se je pojavila tehnika Poliklejta- ta je prvi izdelal kip (Kanon), pri katerem je sledil načelu proporcionalnih razmerij. Kiparji pa niso povsem upoštevali razmerij na matematični način, prilagajali so jih zahtevam vida, ipd.. Temo lepote pa so pogosto povezovali tudi s trojansko vojno (Eco, 2004). Ker je bila kultura lepega tudi v preteklosti zelo raznolika, so se v tem obdobju npr. Stari Grki od drugih takratnih kultur razlikovali po tem, da so občudovali le moško telo. Zanje je bilo vzor lepote mišičasto moško telo, ki je ustrezalo pravičnim proporcionalnim razmerjem.

Kip Knidska Afrodita (slika zgoraj) je rimska kopija Praksitelovega kipa. V antiki je ta kip veljal za enega najbolj znanih del grških umetnin. Kot sem omenila že zgoraj, so grški umetniki

želeli prikazati čim bolj realistično sliko človeških oblik. Iskali so idealno lepoto s sintezo živih teles. Kot rezultat so nastale umetniške upodobitve ženskih teles, ki so v primerjavi z upodobitvijo ženskega telesa na primeru kipcev Vener iz kamene dobe, manj obilna. Prsi so manjše, prav tako trebuh; manj obilna so tudi stegna. Upodobljeno je celotno telo; ni poudarka le na zadnjici, stegnih, oprsju in trebuhu.

Vredno je omeniti grško boginjo ljubezni in lepote ter spolnega poželenja, Afrodito. V grški mitologiji velja za najlepšo boginjo; v rimski mitologiji ji ustreza Venera, v egipčanski pa Hathor (Afrodita (2013): Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Afrodita> (10.1.2013)).

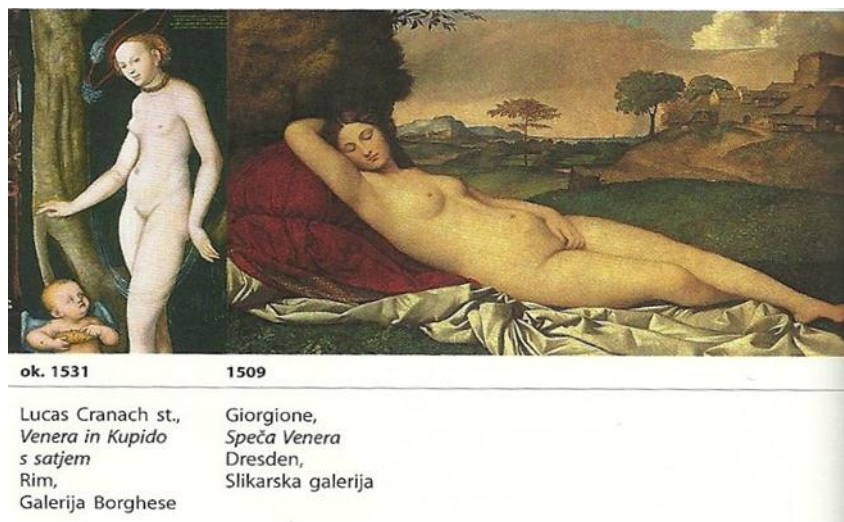
V kasnejših stoletjih po Kristusu, se je t.i. trend obilnejšega telesa nadaljeval. Obline so še zmeraj predstavljale razkošje in plodnost oz. lepotni ideal.

Slika 3: Zgodovina telesa (od 1. stol. pr. Kr. - 15. stol.)

Za obdobje srednjega veka je značilna oblika ženskega telesa trebuh jajčaste oblike. Ta nakazuje na plodnost, ki je imela v tem obdobju velik pomen predvsem zaradi izbruha kuge. Najhujše obdobje te smrtonosne epidemije je bilo v Evropi v sredini 14. stoletja. Zaradi ogromnega števila žrtev je bila plodnost v tem času zelo zaželena; bila je namreč edina rešitev za ponovno rast števila prebivalcev.

Takšen t.i. trend idealnega telesa se nadaljuje še nekaj desetletji po koncu srednjega veka; na razmišljanju ljudi/umetnikov se še zmeraj kaže vpliv »težkih časov«.

Slika 4: Zgodovina telesa (leti 1531 in 1509)

Izrazitejše zanimanje za žensko telo in njegovo upodabljanje se je v zgodovini pojavilo šele v obdobju renesanse. V tem času po srednjem veku, se je nadaljeval lepotni telesni ideal, za katerega je bilo značilno obilnejše telo. Trebuh je še zmeraj okrogle oblike, vendar ne več jajčaste. O tem pričajo umetniška dela Tiziana, Rubensa, Bronzina in drugih renesančnih umetnikov. Obline, kot so noge in zadnjica, so še zmeraj poudarjene, razlika v primerjavi s starejšimi umetniškimi deli je vidnejša le pri oprsju. Žensko oprsje je dokaj majhno in ne izstopa. Veliko bolj izstopajo široki boki ter močna stegna in roke, okrogla pa sta tudi obraz in vrat. Opisane lastnosti so precej vidne na Tizianovi sliki Venere z igralcem orgel (slika št. 5).

Slika 5: Venera z igralcem orgel (1546-1548)

V 17. stoletju, predvsem pa v 18. in začetku 19. stol. se kaže sprememba telesnega ideala v večjih prsah in bolj oblikovanem telesu. Pas je namreč ožji (francoska kraljica Medičejska je izrazito ozek pas kot lepotni ideal začela uveljavljati že v 16. stoletju- njen pas je po obsegu meril le 33cm), oblika telesa je na slikah vse bolj podobna modernejšemu dojemanju lepega telesa. Stegna in trebuh ter ostali deli telesa so manj obilni, kljub temu pa v primerjavi z novim trendom ozkega pasu kar izstopajo. Vzrok razvoju takšnega ideala je predvsem sočasno razvijajoča in spreminjajoča se moda oblačil. Za to obdobje so predvsem značilna dolga razkošna krila, ki so pod seboj skrivala kakršno koli obliko nog in zadnjice. Nasprotno je bilo pri trebuhu in oprsju. Oprsje je bilo v takšnih oblekah bolj vidno, trebuh pa je moral biti zaradi značilnega kroja oblek čim bolj suh.

1797-1800

Francisco Goya y Lucientes,
Gola Maja
Madrid,
Prado

Slika 6: Zgodovina telesa (1797-1800)

Obdobje romantike² je bilo tako v umetnosti kot tudi v književnosti čas, ko so se umetniki zavedali razkola med stvarnostjo in idealom. Umetniki so se tako zatekali v naravo in ustvarjali; nastajala so dela, v katerih so pesniki, slikarji na simbolni ravni opisovali svoje sanje, hrepenenje - ideale. Zaradi še ne dovolj napredne tehnologije (fotoaparati³ še niso bili dovolj napredni) je bil priljubljen način upodobitve predmetov in teles še zmeraj slikanje-portretiranje. Slikarje so najemali le bogatejši sloji. Zaradi takratnega napačnega splošnega prepričanja medicine (da je zajetnost odrasle ženske znak zdravja-pomenila naj bi rezervo ob bolezni ali pomanjkanju hrane-mišljenje je povezano tudi s takrat še neustaljenimi političnimi gibanji, katerih posledica so bile pogosto pričakovane ali nepričakovane vojne) in zaradi neznanja na področju prehranjevanja in telesa se tudi v tem obdobju pojavlja ideal zajetnejšega ženskega telesa. Ženske so se v teh časih, v nasprotju z današnjo »modo«,

² Evropska romantika-umetnostni slog prve polovice 19. stoletja. V umetnosti in književnosti prevladujejo romantične teme; minljivost, ljubezen, posameznikova osamljenost, hrepenenje po svobodi, ipd..

³ Fotografijo v optični fazi so izumili že v 16. stoletju (camera obscura), fotografija, kot jo poznamo danes pa je bila izumljena leta 1827-fotografiranje je bil dolgotrajen proces.

pritoževale nad preveč koščnim telesom, debelost je bila cenjena. Pomenila je zdravje in energijo ter dobro življenje; vitka ženska je veljala za grdo in nezdravo.

V tem stoletju so kasneje nastale tudi prve erotične fotografije. Ker kandidatov za erotično poziranje ni bilo veliko, so se fotografi sprijaznili z vsakim telesom, ne glede na njegovo lepoto, glavna je bila gola koža (Mazur v Kuhar, 2004).

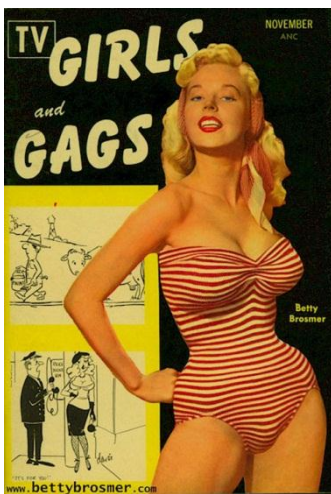
Šele konec 19. Stoletja in z začetkom 20. Stol. So se lepotni ideali začeli približevati današnjim. Takšna sprememba je bila, glede na značilno zaželena obilnejša telesa skozi celotno zgodovino, precej opazna. Drugačno dojetje ženskega telesa se pojavi predvsem zaradi novih spoznanj povezanih s človeškim zdravjem, čeprav se ideal vitkosti pojavi že nekoliko prej, neodvisno od novih spoznanj oz. ugotovitev medicine. Vitkost kot znak višjega družbenega sloja, naj bi se po mnenju nekaterih sociologov pojavila zaradi gospodarskega napredka, s tem pa odpravljenim pomanjkanjem hrane (Počkar, Tavčar Krajnc: 2011).

Prvi so se s problemom debelosti soočili ljudje v Ameriki, kjer je bil gospodarski razvoj še posebej hiter. ZDA še danes veljajo za narod s perečim problemom prevelike telesne teže. V 50. In 60. Letih 20. stoletja so debelost že definirali kot bolezen, ki je, kot vsaka bolezen, potrebna zdravljenja, njen vzrok pa so povezovali tudi s psihičnimi problemi (depresija, seksualne frustracije, pomanjkanje družbe, ...).

V 20. stoletju se kot vplivni dejavniki na predstave o idealnem ženskem telesu oz. telesu nasploh vse bolj začnejo pojavljati tudi mediji. Zgodi se tudi razmah filmske industrije, ki v največji meri vpliva na predstavo o lepem telesu. Hollywoodska filmska industrija je zaposlovala lepe, vitke igralko, ki so preko televizijskim platnom začele dajati vzgled tudi Evropskemu Zahodu. V tem času vodilna vloga žensk tudi ni več le ukvarjanje z družino, temveč predvsem skrb za svoj videz. Seveda pa se glede na različne družbene sloje in religijo ter kulturo žensko dojetje telesne lepote precej razlikuje.

O spreminjanju lepotnih idealov od 20. stol. dalje imamo več podatkov, ki so podrobnejši. Obdobje pred 1. svetovno vojno je s svojim izgledom zaznamovalo Gibsonovo dekle. Vzor in lepotni ideal so predstavljal njeni obilni boki in zadnjica, prav tako pa večje oprsje. Prvič v zgodovini so zaradi nove mode (športna oblačila, ki jih je nosila občasno ob rekreaciji) izpostavljene tudi noge, ki so bile vitke, in gležnji.

Drugačen trend se nadaljuje po 2. svetovni vojni, ko široke boke in obilno oprsje zamenja t.i. nedoraslo dekle z nekoliko deškim videzom. Glavni namen takšnega stila je zakritje vseh sekundarnih spolnih znakov⁴, ki se sicer začnejo pojavljati predvsem v času pubertete. Telesni ideal predstavljajo skoraj ravno oprsje(to naj bi bilo torej čim manjše) in vitke, dolge noge ter manj obloženi boki. V skladu s tem lepotnim idealom so nastajale tudi nove modne kolekcije oblek, ki so skrbno »sodelovale« pri zakrivanju znakov ženskosti. V tem obdobju se prvič pojavijo stradanje, shujšanje ter stroga telesna vadba, kot pripomočki za doseg lepote ideala. Tem se kmalu pridruži se depilacija.

Po obdobju »deške« idealne ženske postave se v filmih in revijah začnejo pojavljati stari telesni trendi. Spet se pojavi ideal, ki poudarja velike prsi ter ozek pas, desetletje kasneje pa se k temu pridružijo še noge, ki nekaj časa predstavljajo pravi erotični simbol.

Kot znani modeli ali filmske igralkice se v tistem času pojavljajo Betty Brosmer, Lana Turner, Jane Russell, Suzy Parker, Brigitte Bardot, idr..

Slika 7: Oglas; v ospredju znana ikona 20. stol., Betty Brosmer

Petdeseta leta so nadaljevala in še stopnjevala idealizacijo širokih bokih, zelo ozkih pasov in velikega oprsja. Zaželena postanejo tudi čim višja dekleta (velikost nadomeščajo tudi visoke pete). Na drugi strani se kot ideal ženskega telesa pojavlja tudi vitko telo sicer značilno predvsem za obdobje po vojni. Marilyn Monroe je v tem obdobju veljala za poglavitni erotični model z velikim oprsjem in ozkimi boki, medtem ko je npr. Grace Kelly predstavljala ideal vitkega ženskega telesa.

V 60. letih 20. stoletja se pojavi modna ikona Leslie Hornby Armstrong z vzdevkom Twiggy. Znana je bila po svoji precej izstopajoči vitki postavi, ki je na trenutke bolj spominjala na telo

⁴ Sekundarni spolni znaki: telesna višina, stopnja in tip poraščenosti, rast dojk, ipd. (Počkar, Tavčar Krajnc: 2004)

obolelo za bulimijo ali anoreksijo. Njena drugačnost jo je privedla do uspeha; po njej pa so se začele zgledovati mnoge ženske vseh družbenih slojev (Kuhar, 2004).

Sedemdeseta so nadaljevala »tradicijo« vitke postave. Shujševalne diete so bile pri ženskah priljubljene, ker so le s temi dosegle lepotne ideale tega obdobja. Kot v začaranem krogu pa se je prav zaradi tega stopnjevalo in naraščalo idealiziranje vitkosti kot vzora lepote (Mazur v Kuhar: 2004). Posledično se je začela tudi telesna vadba v fitnessih, saj je bilo zaželena čim bolj »fit« postava. Kot lepa so se smatrala tudi široka ramena.

V devetdesetih letih se vitkost idealnih teles še stopnjuje. Ekstremna suhost, po kateri je znana predvsem Kate Moss, preraste v trend »heroinske elegance« (Kuhar; 2004), ko so modeli na modnih pistah in fotografijah nosili videz stereotipnih uporabnikov heroina.

Dandanes je trend vitkosti še zmeraj prisoten, še posebej v Evropi, čeprav naj bi po nekaterih podatkih tak trend obsegal le 80% vseh kultur (Počkar, Tavčar Krajnc: 2011). Precej problematični prenašalci ideje o lepotnih idealih so mediji, katerih računalniški programi zvezdnikom in ostalim »vzorom lepote« z različnimi računalniškimi popravki dodajajo še večje vrednost; lepotni ideali, ki jih vidimo po televiziji ali v revijah, časopisih, na spletu velikokrat niso realni in so zato nedosegljivi. Mediji nam v postmodernej družbi ponujajo tudi različne nasvete, kako se čim bolj približati svetu idealov, vendar tudi ti nasveti velikokrat prispevajo prej k škodi kot koristi posameznika (Priloga 1: primer naslovnice revij). Lepotni ideali so v moderni dobi tako močno povezani s kapitalizmom.

3.1.2. Oblačila in dodatki

Tako kot se danes iz leta v leto pojavljajo nove modne kolekcije oblačil in drugih modnih dodatkov- v Evropi so modni trendi kar podobni ameriškim (posledica amerikanizacije in globalizacije)- so se tudi skozi zgodovino trendi oblačenja spreminjali (morda manj pogosto kot danes). Vloga oblačil naj bi bila sprva predvsem funkcionalna (v različnih delih sveta so se zaradi različnih podnebnih razmer razvili temu primerni načini oblačenja). V začetku so bila oblačila zelo preprosta, kasneje pa so oblačila začela pridobivati tudi na dekorativnem pomenu. V postmodernej družbi sta na hitre spremembe v modi najverjetneje močno vplivala

industrializacija in kapitalizem(s tem povezana je tudi t.i. potrošniška lepota sodobne družbe). Oblačila in nošenje modnih dodatkov že od nekdaj odraža standard, vero, spol in družbeni položaj.

V spodnjih opisih bom preko proučevanja slik in literature poskušala ugotoviti različne modne trende v različnih časovnih obdobjih. Opisi bodo temeljili na opazovanju izbranih slik- o modi bom poskušala sklepati le za določena obdobja in določene kulture, na podlagi teh sklepanj bom dobila približno predstavo o spreminjanju mode skozi zgodovino.

Zametki prvih oblačil segajo 27 tisoč let nazaj-v prazgodovino. O tem pričajo razne jamske risbe, ki uprizarjajo preprosto oblečene človeške podobe. Žensko telo je v obdobju kamene dobe prekrivalo oblačilo le od pasu navzdol, to pomeni, da so bile zgoraj gole. Njihovo obuvalo je bilo zadaj višje kot spredaj. Narejena so bila predvsem iz trav, delov dreves (skorja, prožne veje, listi) in živalskih kož. Prva šivanja so potekala s koščenimi iglami. Kasneje so iz kož s puljenjem dlake izumijo usnje, še kasneje pa se mu pridružita še lan in volna. Na preproste kose oblačil so začeli dodajati različne vzorce (Obleka (2013): Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Obleka> (25.1.2013))

Stari Egipčani⁵ so se oblačili v predpasnike, to so bili neukrojeni kosi lanenega ali bombažnega platna, ki so ga ovili okoli spodnjega dela telesa (Sam, 2000). Ženske so ga nosile do pazduhe, kjer so ga pritrjevale naramnice. Dolžina in oblika se je skozi različna obdobja spreminjala, nosili pa so jih lahko tudi več naenkrat. V obdobju novega cesarstva, se je kot dodatek k predpasniku pojavila še srajca in plašč. Svoj položaj so poudarjali z vrsto oz. kakovostjo tkanine.

Med Starimi Egipčankami je verjetno najbolj znana po svoji lepoti vladarica Kleopatra, o kateri so znanstveniki odkrili, da je nosila ličilo, ki so ga Stari Egipčani odkrili in izdelovali

Slika 8: Kleopatra

⁵ Stari Egipčani veljajo za eno od prvih visokih civilizacij iz obdobja od 3000– 525 pr. n. št. (Stari Egipt (2012): Dostopno na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Stari_Egipt (1.2.2013)).

že 4000 let nazaj. Narejeno naj bi bilo iz svinca in svinčenih soli, glavni namen tega pa je bil oplemenititi in okrasiti oči (Kleopatrin make up (2010): Dostopno na:

<http://www.24ur.com/ekskluziv/zanimivosti/kleopatrin-make-up-je-imel-zdravilne-ucinke.html> (1.2.2013)).

Glede na moja opažanja, Kleopatrin lepoto poudarjajo tudi estetski dodatki, kot so uhan, pokrivalo, okrog vratu pa ima tudi nakit ali ovratnik.

Stari Grki⁶ so kot glavni kos oblačila uporabljali hiton. Ženska se je oblačila v peplos, ki je bil podoben hitonu-moškememu oblačilu, od njega se je razlikoval po dolžini; bil je daljši. Čezenj so imeli včasih ogrnjen tudi naguban plašč. Zgodovinarji pravijo, da so bila oblačila starih Grkov narejena iz volne, kasneje pa tudi iz bombaža ali svile.

Sledeč umetninam iz obdobja grške antične kulture so ženske svoje telo krasile ne le z oblačili, temveč tudi z drugim okrasom. Ženska na sliki (kip Kore) ima urejene tudi lase. Iz slike je razvidno, da njeno podobo krasijo tudi preprostejši nakit; uhani v ušesih in obroč na glavi (ta bi lahko predstavljal preprostejšo krono). Sklepam, da kip predstavlja osebo premožnejšega in vplivnejšega sloja, saj je bila ženska v grški umetnosti sicer nekoliko zapostavljena (več veselja so imeli z upodabljanjem idealnih moških teles, katerih kipi so imeli mišičasto in v proporcionalnih razmerjih narejeno telo). Ženske upodobljene kot kipi, so morale biti prav zato, z vidika moje presoje, močno cenjene in premožne.

Slika 9: Kip Kore

Osnovno oblačilo starih Rimljanov⁷ je bila tunika; kratko oblačilo brez rokavov. Ženske starih Rimljanov so doma nosile podaljšane tunike, ko pa so se pojavljale v družbi, je bilo obvezno nositi še eno tuniko (preko prve) in naguban plašč, s katerim so lahko pokrile tudi svojo

⁶ Stari Grki: 800 – 146 pr. Kr.

⁷ Stari Rimljani: 800 pr. Kr.- 476

glavo. Kasneje je nastal še en kos oblačila- dalmatika, ki je bil podoben srajci in ki so jo starogrške ženske nosile čez tuniko (Sam, 2000).

Ženska oblačila v Bizancu⁸ so bila podobna antičnim. Nosile so tunike, ki so bile narejene iz svile oz. mešanice svile in volne. Oblačilo so okraševali z vezenim robom, okraševanje pa je s časoma postajalo vse bolj razkošno. Oblačila so krasili (vezli) z zlatom, jih krasili z biseri in drugimi dragocenimi kamni; vse to je predstavljalo razkošje, ki so si ga lahko privoščili le najbogatejši sloji. Oblačilo je začelo postajati vse večji ločnik med bogatimi in revnejšimi sloji. Zaradi prevelike nasičenosti bogatega okrasja na oblačilih, so ta sčasoma izgubila pomen in uporabnost.

Obdobje romanike, ki je trajalo od leta 800-1200, je kazalo vpliv antične in bizantinske kulture oblačenja. Ljudje so se glede na razkošje obleke razlikovali po mestu na hierarhični lestvici.

Obdobje gotike je zaznamovalo razlikovanje med moškimi in ženskimi oblačili. Ženske so, v nasprotju z moškimi, ki so nosili hlače in srajce, nosile dve dolgi obleki, izmed katerih je bila ena močno oprijeta in je imela dolge rokave, druga pa širša brez rokavov. V 14. In 15. Stoletju je postala prevladujoča oblika ženskega oblačila kostim z dolgo vlečko, obrobljen s krznom. Imel je široke rokave. Ženske so si z različnimi okraski oblikovale tudi lase.

Renesansa, ki je trajala od 14. do 17. stoletja, je v kulturi oblačila odstranila vlečke in vpeljala večji izrez, ki je poudarjal žensko oprsje (včasih zakrito tudi s prozorno tkanino) in prefinjeno vezenje, značilno za to obdobje. Zelo znan za obdobje renesanse pri ženskih oblačilih je bil korzet, ki so ga utrdili s kovinskimi paličicami. Ženske so nosile tudi nabrana krila in srajce, katere so večkrat okrasili s čipko. V tem obdobju se prvič pojavijo široka krila s kovinskimi obroči. Obleke so bile velikokrat okrašene z vezeninami, žensko lepoto pa je poudarjal tudi drzen nakit (Warne, 1995),

⁸ Bizanc: »antično grško mesto, ki se je kasneje preimenovalo v Konstantinopel in za nekaj časa postalo prestolnica klasičnega Rimskega cesarstva, kasneje pa prestolnica Bizantskega cesarstva (300-1453), po osvojitvi osmanskih Turkov je postalo prestolnica Turškega cesarstva.

Slika Petra Paula Rubensa (slika 10) prikazuje oblačilo ženske iz obdobja baroka, katere obleka vsebuje detajl, ki je sicer značilen za 16. stoletje; širok ovratnik. V tem času so ženske svojo lepoto poudarjale z oblačili, ki niso bila več tako ozka in toga kot v obdobju renesanse; trend oblačil z kovinskimi paličicami so zamenjala širša in udobnejša oblačila. V poznejših letih baročnega obdobja so obleke stopnjevale svojo nepraktičnost. Pojavile so se v pasu zelo ozke in sicer dolge obleke z značilno vlečko, ki je bila priljubljena že v obdobju renesanse. Pojavijo se tudi lasulje, ki so povišale žensko podobo (Sam, 2000).

1606/1607

Peter Paul Rubens,
Veronica Spinola Doria
Karlsruhe,
Državna umetnostna
galerija

Slika 10: Žensko oblačilo iz obdobja baroka

Slika iz leta 1770 prikazuje visoke lasulje, ki so sicer značilne za obdobje baroka. Nosili so jih le bogati moški in ženske, za vse ostale so bile namreč predrage in prenerodne. Lica in ustnice so si velikokrat obarvali z rdečilo, privlačna pa naj bi bila bleda koža; modne so bile tudi črne lepote pike (Warne, 1995). Kljub zelo visokim lasuljam pa so ženske v tistem času na glavi rade nosile tudi klobuke⁹, ki so imeli predvsem estetsko vrednost. Iz slike gre opaziti tudi bogate obleke, ki dajejo občutek razkošja.

1770

Joshua Reynolds,
Gospodične Waldegrave
Edinburgh,
Škotska narodna galerija

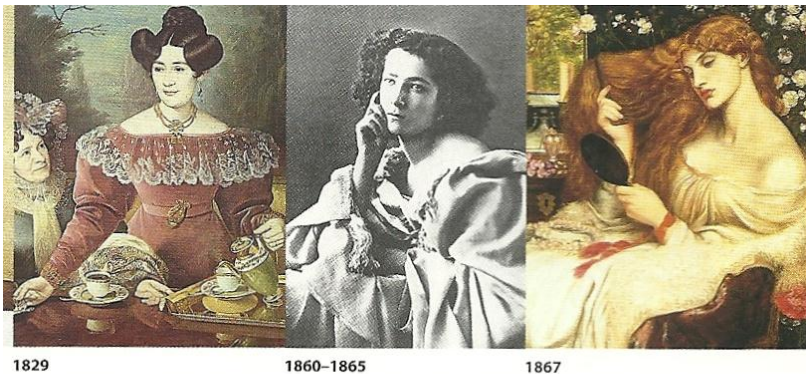
Ženski slog oblačenja se spet nekoliko spremeni v 19. stoletju. Sprva se v obdobju francoskega direktorija

pojavi srajce in tunike, pas teh pa je bil dvignjen pod prsi. Kasneje se spet pojavi slog oblačenja, ki ga usmerja umetniška smer romantike, prav tako pa je ta podoben baročnemu, gotskemu in renesančnemu stilu oblačenja (Sam, 2000). Ponovi se trend krila z obroči; ta so sprva zelo široka, tekem stoletja pa se njihov obseg manjša. Prav tako so v tem stoletju značilni modni dodatki, ki so imeli skozi zgodovino zmeraj vlogo pokazatelja imetnikovega položaja. Precej znane za to obdobje so bile zložljive pahljače (ki so jih sicer začeli uporabljati že zelo zgodaj, v 17. stoletju) in pozlačene zaponke.

Slika 11: Ženske frizure značilne za obdobje baroka

⁹ Klobuki so bili v Evropi značilni dodatek ženskemu oblačilu od 17. stoletja; trend je trajal približno do 20. stoletja. Pred tem so ga že od antike naprej radi nosili predvsem moški iz bogatejših družbenih slojev.

Slog oblačenja je, ko so bila v modi še širša krila (torej v sredini 19. Stoletja), opazen na sliki Jožefa Tominca (slika 12). Ženska na sliki poudarja svoje razkošno življenje s precej širokimi rameni in čipko na obleki. Prav tako njeno telo krasi nakit; uhani in verižica. Na obleki je videti tudi sponko v pasu, rokave pa krasi razkošen detajl, verjetno narejen iz zlata, ki je nekoliko podoben zapestnici. Zanimiva je tudi visoka frizura na sliki, ki je najverjetneje narejena iz pravih las; ni umetna, tako kot je bilo to značilno za 18. stoletje.

1829

1860–1865

1867

Jožef Tominc,
Rodbina Mosconovič,
detajl
Ljubljana,
Narodna galerija

Felix Nadar,
Sarah Bernhardt

Dante Gabriel Rossetti,
Lady Lilith
New York,
Metropolitanski
umetnostni muzej

Ker slike (slika 12) prikazujejo različne frizure, sklepam, da so se trendi teh skozi celotno 19. stoletje spreminjali.

Slika 12 : Ženska moda med letoma 1829-1867

Konec 19. in začetek 20. stoletja zaznamuje nov tip ženske obleke, kostim – krilo, kratka jakna in bluza, ki je še precej aktualen in poznan pri sodobnih ženskah. Značilno je tudi tovarniško šivanje (izumijo namreč šivalni stroj), v konfekcijskih številkah (Sam 2000). Za ta čas so bili pogosti estetski dodatki tudi modne igle, zlate broške, ure in verižice.

20. stoletje je bilo za ženske obdobje »olajšanja«. Izpod dolgih nabranih oblek so prvič pokazale gležnje, postopno pa so opuščale tudi korzet in spodnje krilo ter se vse bolj odločale za oblačila, ki jih poznamo danes. V obdobju po prvi svetovni vojni se v ženski garderobi pojavi tudi do sedaj le moški kos oblačila; hlače. Obleke so sicer še zmeraj priljubljene, vendar te niso več tako neprirodne; postanejo namreč krajše in preprostejše. V obdobju pred 2. svetovno vojno (30. leta 19. stoletja) je zelo znana predstavnica lepote Coco Chanel.

Med 2. svetovno vojno, ko so se bili delavci iz modne industrije prisiljeni preusmeriti v industrije povezane z vojno, so bila oblačila strogo nadzorovana ((Warne 1995). Oblačila so bila bolj uporabna. Po vojni Christian Dior spremeni modo in uvede t.i »new look«; ohlapna,

dolga krila z ozkimi, visokimi petami. Značilni modni dodatki so bile dolge oprijete rokavice, večerne torbice (okrašene z raznimi vzorci) ter nakit. Po Diorjevi novi modi so bile takrat zelo znane Parižanke višjih družbenih slojev.

V drugi polovici 20. Stoletja moda postane vse bolj mednarodna. Največje modne prestolnice postanejo Pariz, New York, Milano in London, po katerih se zgleduje celotna Evropa.

Množična proizvodnja oblek posledično prinese tudi veliko potrošnjo. Moda se hitro spreminja in je zelo raznolika. V 60. Letih se prvič pojavijo oblačila, ki ne pokrivajo velikega deleža ženskega telesa kmalu pa se kot nasprotje »razgaljene« mode pojavi tudi hipijevsko gibanje¹⁰, ki vpelje svojo, popolnoma drugačno modo dolgih oblačil iz naravnih vlaken.

Danes se modni trendi neprestano spreminjajo, zato je natančna opredelitev mode skoraj nemogoča. Glavne spremembe v modi se glede na letni čas spreminjajo na obdobje enega leta. Velikokrat s strani modnih kreatorjev slišimo: »zgodovina se ponavlja«, modni trendi 20. stoletja se namreč vračajo, pa če tudi le osnove. Danes nam modne trende sprti predstavljajo mediji.

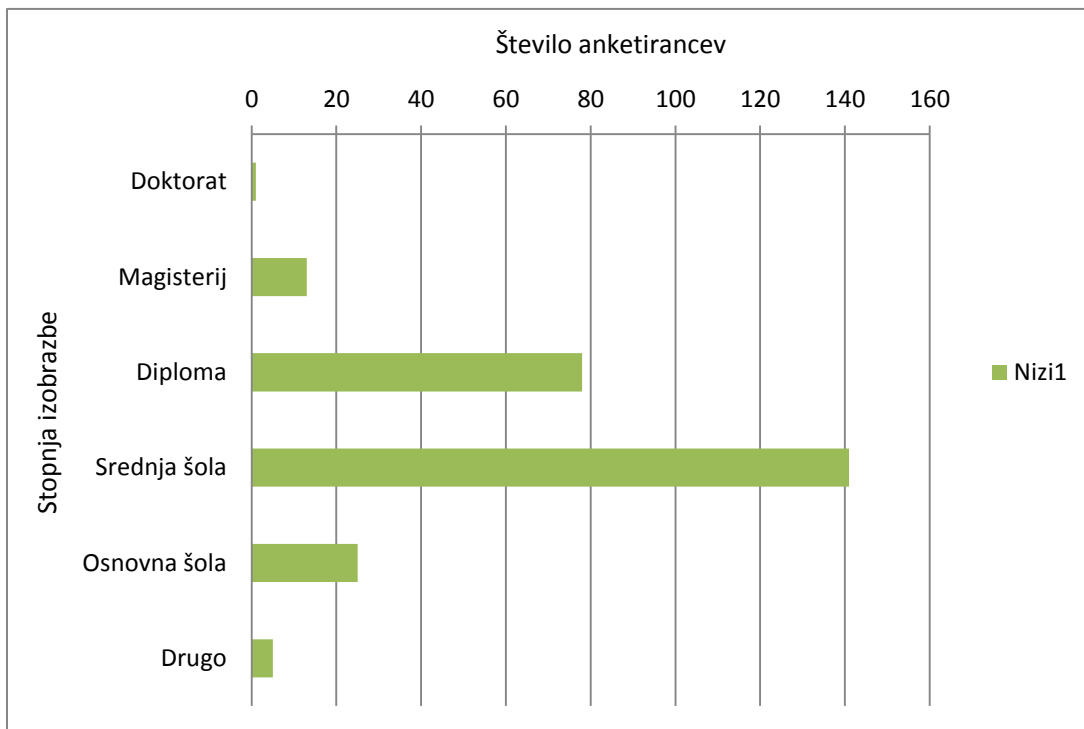
3.2. ŽENSKA LEPOTA DANES

Ker me je zanimalo, kakšna je vloga in pomen lepotnih idealov pri ženskah danes (kaj vse ženske naredijo za to, da bi se čim bolj približale pojmu lepote v naši kulturi), sem se v svoji raziskavi odločila narediti tudi anketo. Anketni vprašalnik (Priloga 2), sestavljen iz 16-ih vprašanj, sem razdelila med približno 350 žensk (anketa je potekala preko spleta), ki so se med seboj razlikovale po starosti in izobrazbi. Vrnjenih sem dobila 262 anket. V nadaljevanju bom skozi analizo predstavila svoj anketni vprašalnik in odgovore, ki sem jih dobila po razdelitvi; nekatera pomembnejša vprašanja bom predstavila v grafih in tabeli, prav tako pa bom z grafom ponazorila povezave med pomembnejšimi vprašanji (in odgovori nanje) ter povezavo z starostjo in izobrazbo anketirank.

¹⁰ »Hiji je izraz, ki pokriva neizmerno množico boemskih in študentskih subkultur. Zgodovinsko gledano so bili hipiji gibanje, ki se nastopilo v 60. letih 20. stoletja. Hipiji so protestirali proti vojnam ter se postavljali po robu kapitalizmu« (Hipiji (2013): Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Hipi> (2.2.2013)).

3.2.1. Starostna in izobrazbena sestava anketirancev

Trudila sem se, da bi moj vprašalnik obsegal čim več anketirancev raznolikih starosti, prav tako pa tudi izobrazbe. Tako sem lahko v analizi pri posameznih vprašanjih ugotavljala, ali se odnos anketirancev do svojega telesa glede na izobrazbo in starost spreminja. Vrnjene ankete so vključevale anketirance s starostjo od 14-64 let ter osnovnošolsko in srednješolsko izobrazbo, ljudi z diplomo, magisterijem in doktoratom. Spodnji graf prikazuje izobrazbeno sestavo anketirancev.

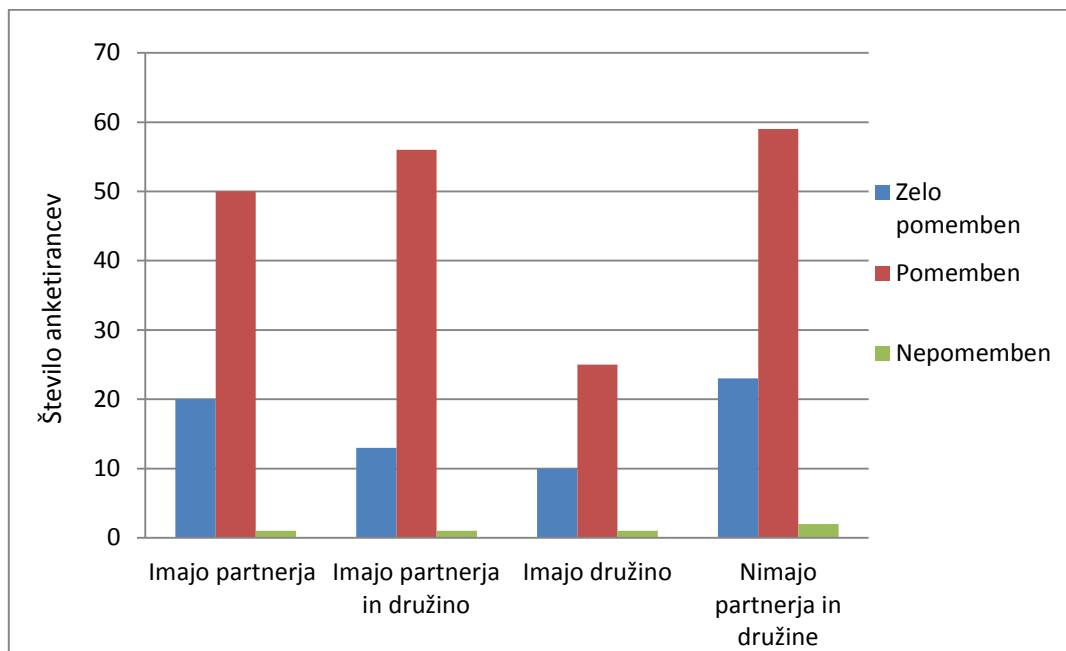
Graf 1: Stopnja izobrazbe anketirancev

3.2.2. Povzetek rezultatov ankete

V prvi graf sem vključila rezultate prvih treh vprašanj, v katerih sem anketirance spraševala, ali imajo družino oz. partnerja ter, kako pomemben je zanje njihov zunanji videz. Na prvo vprašanje »Ali imate partnerja?« je 54% vprašanih odgovorilo z »da« in 46% z »ne«. Pri vprašanju Ali imate svojo družino? Je bil večinski odgovor s kar 60% »ne«, 40% pa je na to vprašanje odgovorilo z »da«.

V tretjem vprašanju me je zanimalo, kako pomemben je za posameznega anketiranca njegov zunanji videz. Povratna informacija, ki sem jo dobila s strani vprašanih je bila naslednja; za kar 74% vprašanih, kar je 194 anketirancev, je njihov zunanji videz pomemben, 24% oz. 63 vprašanim je ta zelo pomemben, videz pa je nepomemben le 2% oz. 5 ljudem od vseh anketirancev. Iz rezultata ankete lahko sklepamo, da se veliko ljudem videz zdi vsekakor pomemben (mnogim tudi zelo pomemben), saj je le manjšina takšnih, ki se jim ta zdi popolnoma nepomemben.

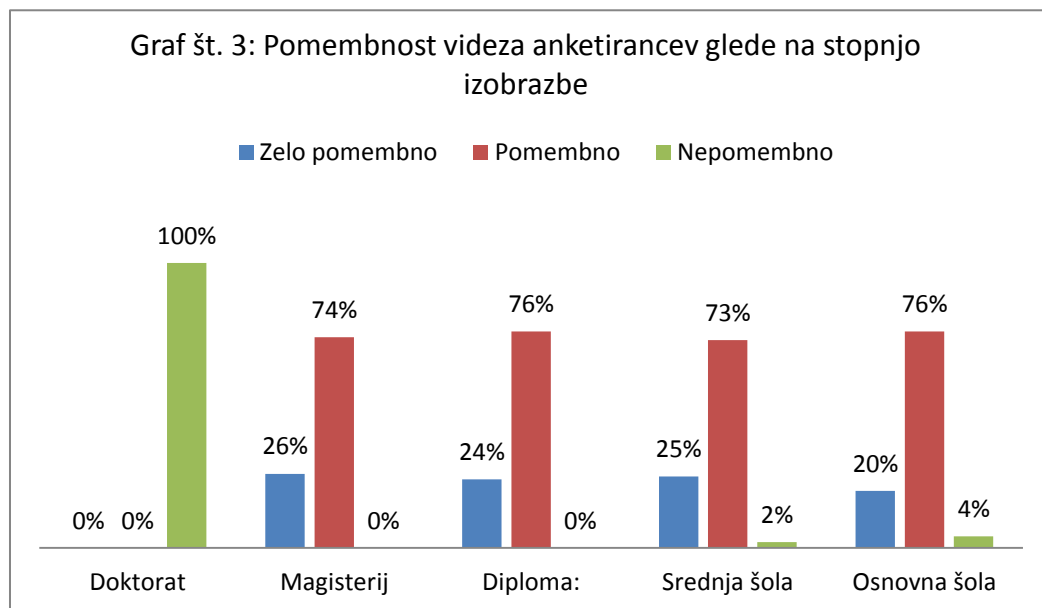
V spodnjem grafu sem želela prikazati, kako družbeno okolje posameznika vpliva na njegov odnos do svojega telesa:

Graf 2: Pomembnost videza anketirancev glede na partnerstvo in družino

Iz grafa je razvidno, da zunanji izgled največ pomeni ženskam, ki nimajo ne partnerja, ne svoje družine. Ta trditev se zdi povsem logična, če jo povežemo z razmišljanjem, da ima ženska z partnerjem in družino v večini primerov zase kar precej manj časa. Temu razmišljanju sovпада tudi ugotovitev, ki je razvidna iz grafa, da je videz najmanj pomemben ženskam, ki svojo družino imajo. S tem sem dokazala tudi svojo 4. Hipotezo.

Ker me je zanimalo, ali obstaja povezava med stopnjo izobrazbe ženske in odnosom do njenega telesa, sem z grafom ponazorila tudi povezavo med tema dvema »kategorijama«:

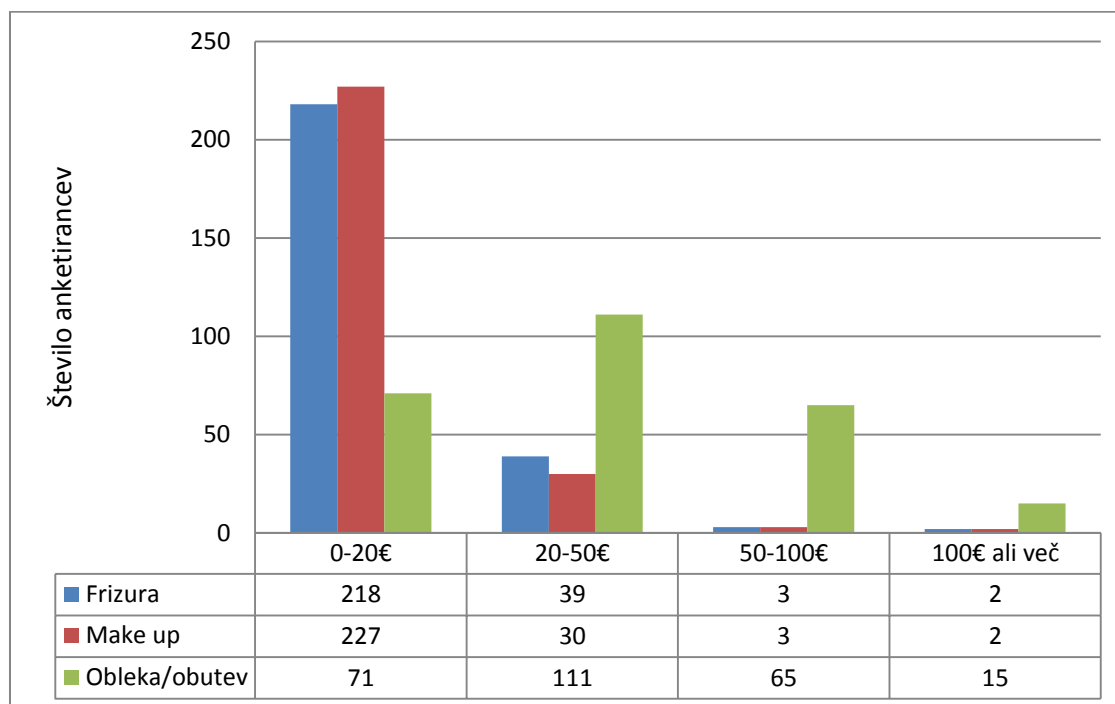
Graf 3: Pomembnost videza anketirancev glede na stopnjo izobrazbe

Moja ugotovitev je sledeča; pomembnost zunanjega videza pri ženskah z različnimi stopnjami izobrazbe je približno enaka. Vidi se, da je videz v splošnem v družbi precej pomemben (ne glede na to, kakšna je izobrazba oz. velikokrat posledično tudi »stopnja« delavnega mesta). Poudariti je potrebno, da je oseba z doktoratom le ena, to pomeni, da je 100% nepomembnost videza v tem primeru relativna.

Tudi 4. vprašanje se je nanašalo na zgornja zastavljena vprašanja. Spraševalo je namreč po pomembnosti mnenja ožjih prijateljev, partnerja in družine o videzu anketirank. Tudi to vprašanje bi lahko prikazala v grafu in ga povezala s prvima dvema, vendar se mi je, glede na zgornji prikaz, zdelo to nekoliko manj pomembno. Večini žensk, se zdi mnenje bližnjih pomembno (178 vprašanih), 71 je njihovo mnenje zelo pomembno, 13 pa jih je odgovorilo, da jim to ni pomembno.

Na 5. Vprašanje, »Ali Vas kritičnost drugih glede Vaše zunanosti prizadene?« Je bil najpogostejši odgovor »včasih« (62%), sledil mu je odgovor »da« (22%) in nazadnje »ne«(15%). Iz rezultata lahko sklepamo o tem, da je videz ženskam v kar veliki meri pomemben tudi zaradi družbe; pokazatelj te trditve je dejstvo, da odgovora »včasih« in »da« v precejšnji meri prevladujeta nad odgovorom »ne«.

Odgovore na 6. vprašanje anketnega vprašalnika »Koliko denarja mesečno namenite skrbi za Vaš videz« sem prikazala tudi v grafu:

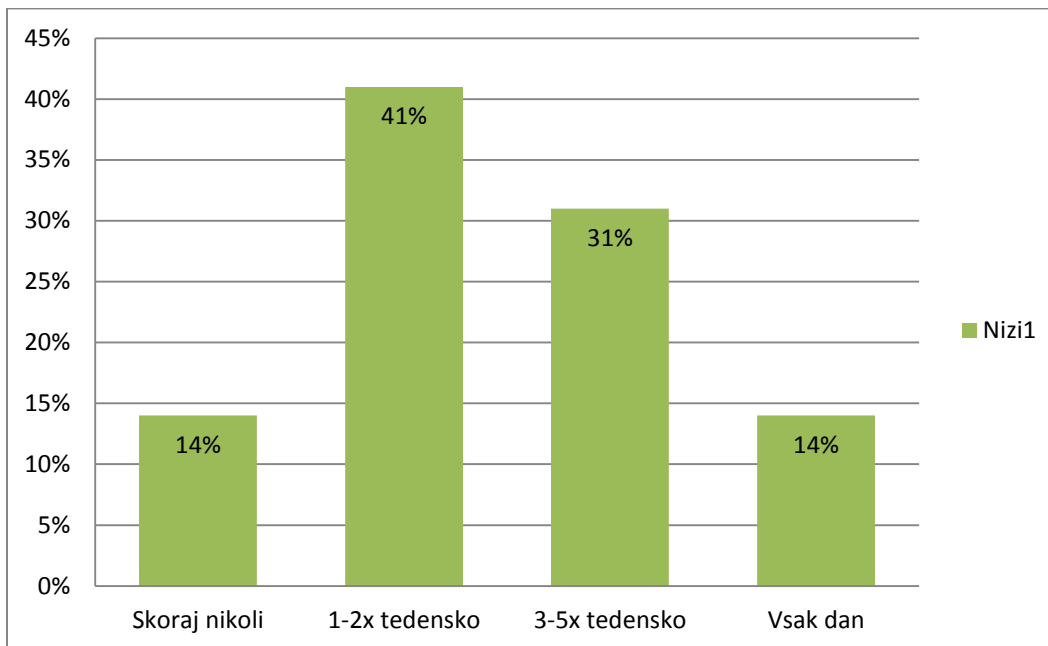

Graf 4: Količina denarja, ki ga anketiranci mesečno porabijo za urejanje svojega videza

Iz grafa lahko razberemo, da ženske največjo vsoto denarja mesečno namenijo obleki oz. obutvi. V tem primeru je namreč delež žensk, ki na mesec potrošijo od 0-20€ najmanjši, kar veliko žensk pa mesečno obleki/obutvi namenijo 20-50€ (najbolj pogost odgovor), 50-100€ in 100€ ali več. Potrošnja denarja za make up in frizuro je približno enaka. Sklepamo lahko, da je ženskam bolj pomembno to, kar so oblečene (sem štejem tudi nakit in ostale modne dodatke), kot to kakšna je njihova frizura in njihov make up. Pri zadnjem sklepu pa moramo misliti tudi na to, da veliko žensk samih skrbi za svojo frizuro in za to ne rabi frizerja, tudi make up si na kožo nanese sama. V splošnem pa je zanimivo tudi dejstvo, da je lahko make up kar precej drag in naj bi ga ženske menjavale kar pogosto (z ozirom na to, da oblačil in

drugih modnih dodatkov ni potrebno tako pogosto menjevati - pa zanje mesečno kljub temu zapravijo veliko več denarja kot za make up). Tudi to je zato nekako pokazatelj tega, da ženske res želimo slediti modnim trendom (oz. lepotnim idealom); moda oz. kolekcije oblačil v trgovinah se namreč menjujejo hitreje kot se menjujejo trendi ličenja.

Tudi 7. vprašanje in odgovore nanj sem prikazala z grafom:

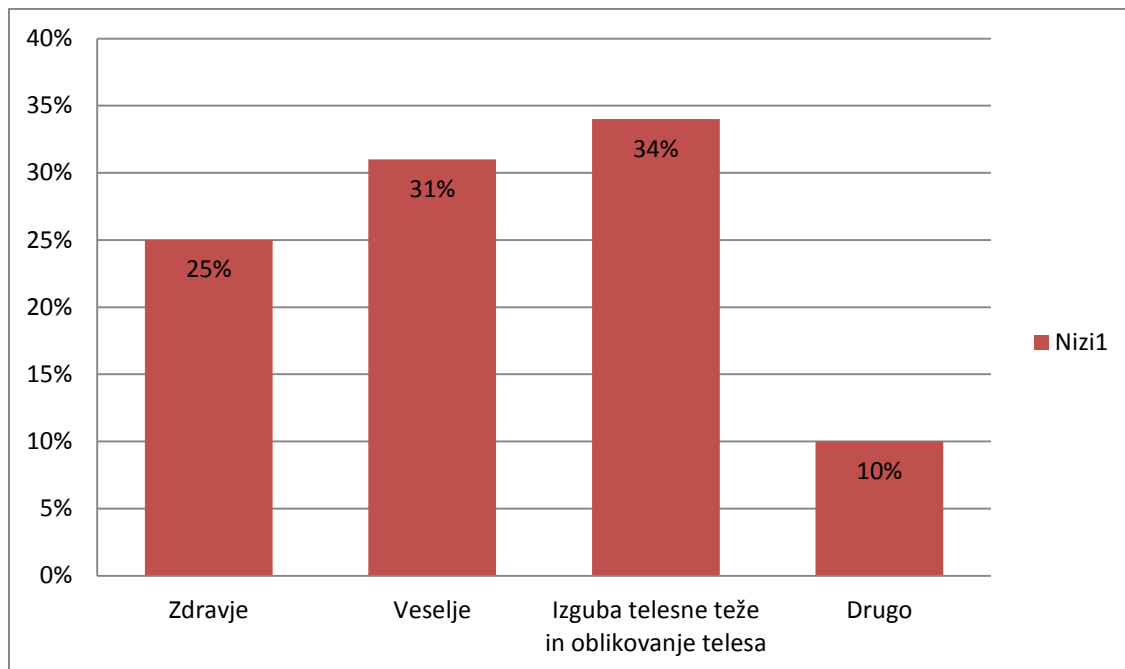

Graf 5: Pogostost rekreiranja anketirancev

Največ anketirank (41%) se z rekreacijo ukvarja 1-2x tedensko. Veliko je tudi takih, ki se rekreirajo 3-5x/teden (31%), procent teh, ki se ne rekreirajo skoraj nikoli in teh, ki se z rekreacijo ukvarjajo vsak dan, je enak. Graf nam prikaže, da je veliko večji odstotek takšnih, ki se s športom ukvarjajo večkrat tedensko ali vsak dan, kot takšnih, ki časa temu ne posvetijo skoraj nikoli.

Ko sem anketirance v osmem vprašanju ankete povprašala o približnem času rekreacije, ko se ti z njo ukvarjajo, je bil najpogosteje obkrožen odgovor »30min-1h« (tako je na vprašanje odgovorilo kar 42% žensk). Nato so si sledili odgovori »1-2h« (31%), »5-30min« (18%), najmanjkrat pa je bil označen odgovor »2h ali več« (8%).

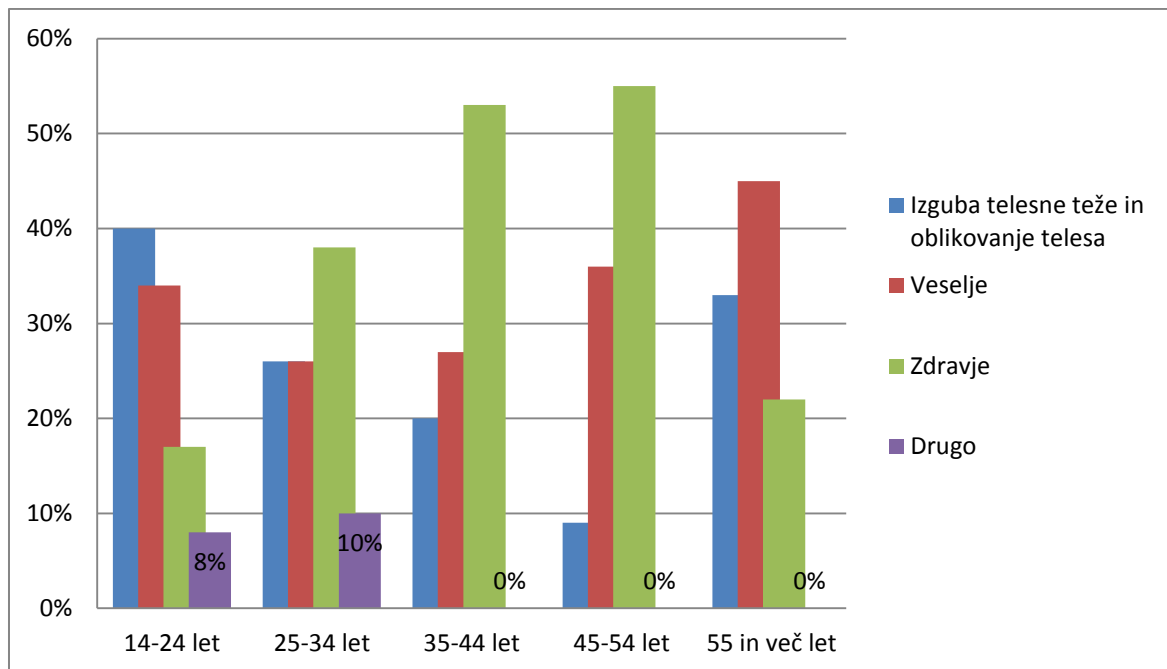
V naslednjem, 9. vprašanju me je zanimalo, s katerim glavnim namenom se ženske po navadi rekreirajo. Ko sem odgovore analizirala sem te prikazala v grafu:

Graf 6: Glavni namen rekreacije anketirancev

Rezultat je pokazal, da se največ anketiranih rekreira z namenom, da bi izgubila ali ohranjala svojo telesno težo (oz. da bi sledila Evropskemu lepotnemu idealu postmoderne družbe; biti vitek in »fit«)- teh je kar 34%. Kar visok delež je tudi takšnih, ki rekreativno vadbo izvajajo le iz lastnega veselja, ko se z njo ukvarjajo; 25% žensk se s telesno vadbo ukvarja zaradi osebnega zdravja. 10% anketirank je na to vprašanje odgovorilo z odgovorom »drugo«; pod ta odgovor so nato napisali, da se rekreirajo zaradi športnih dosežkov, službe, šole, domačih živali(psa), ipd..

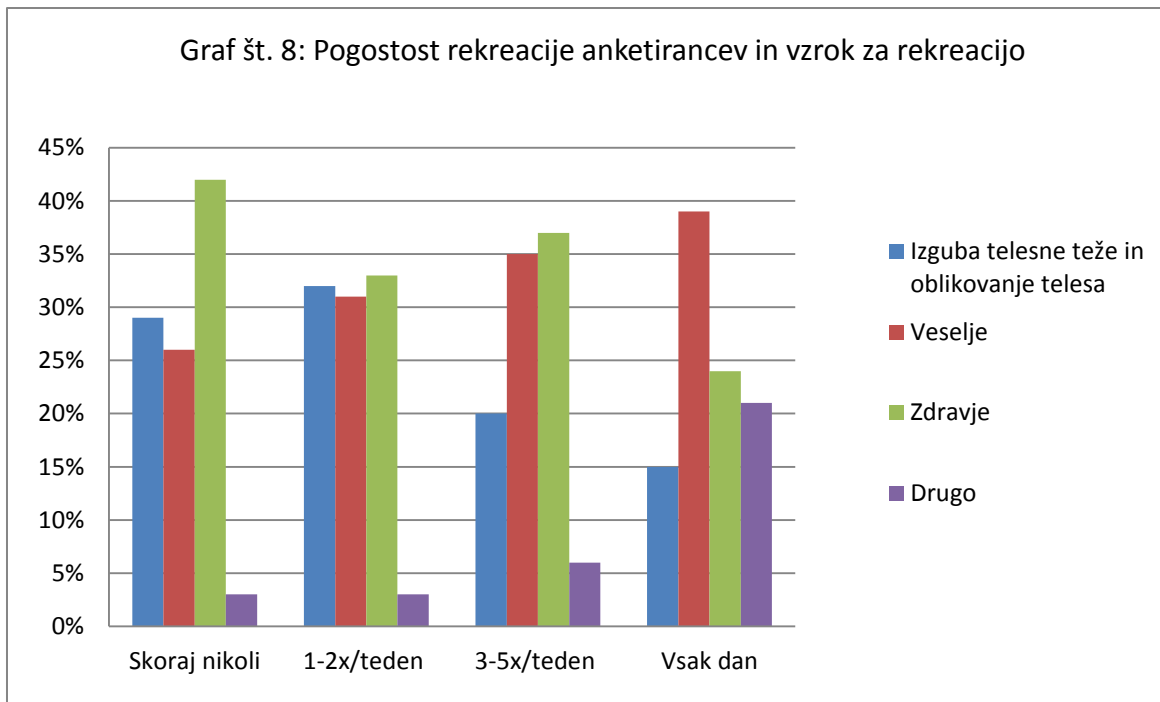
Menila sem, da bi bilo to (9.) vprašanje zanimivo povezati tudi s starostno sestavo in s pogostostjo rekreacije (vprašanje 7). Naredila sem dva grafa:

Graf 7: Glavni namen rekreacije anketirancev glede na starostno obdobje

V prvem grafu sem anketirane najprej razdelila v pet starostnih skupin. Nato sem zbrala podatke o glavnem namenu rekreacije glede na posamezne starostne skupine. Ugotovila sem, da se želja po izgubi telesne teže (sledenju lepotnega ideala) manjša z naraščanjem starosti žensk, pri več kot 55 let starih anketirancih pa želja po vzdrževanju »fit« postave spet naraste (tukaj je potrebno poudariti, da je v to starostno skupino sestavljalo precej manj žensk kot skupino od 14-24 let starih). Visok delež skrbi za zdravje kot glavni namen rekreacije se pojavi povsod, predvsem velik pa je ta v obdobju od 45-54 let starih žensk.

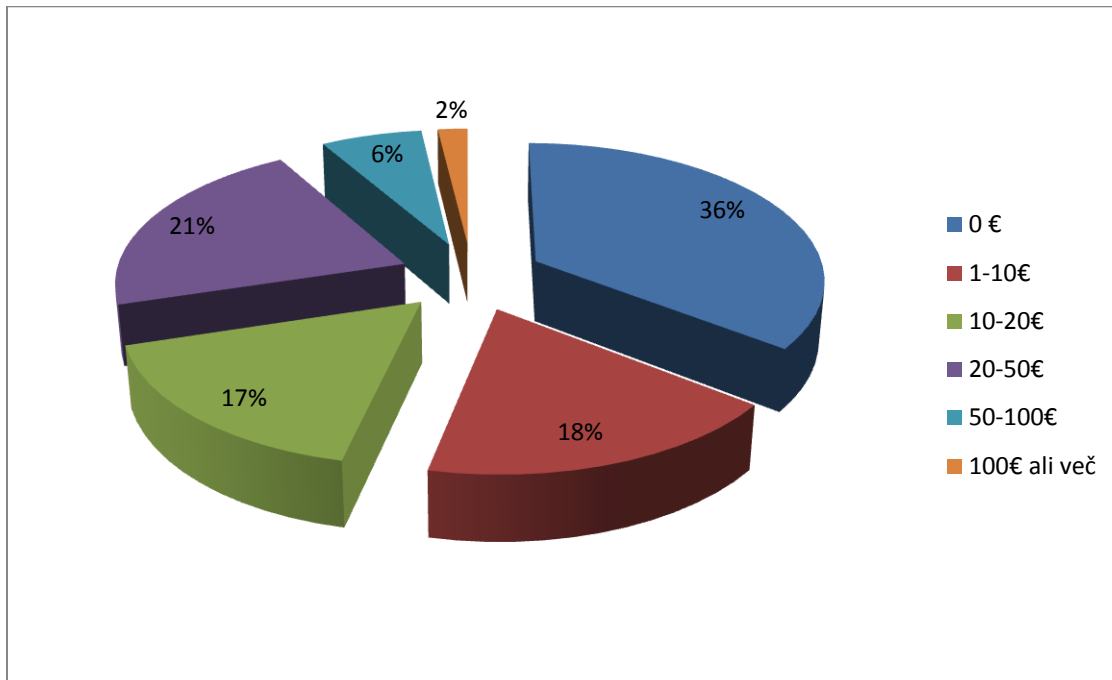
V naslednjem grafu sem prikazala povezavo med pogostostjo rekreacije in vzrokom za rekreacijo vprašanih:

Graf 8: Pogostost rekreacije anketirancev in vzrok za rekreacijo

Takšna obravnava me je pripeljala do zaključka, da se zaradi izgube, vzdrževanja telesne teže in oblikovanja telesa ženske v največjem odstotku rekreirajo 1-2x tedensko. Največ ljudi, ki se rekreira vsak dan, to počne zaradi lastnega veselja ob rekreaciji. Zelo pomembna in izstopajoča vrednota je zdravje, zaradi katerega se z rekreacijo ukvarja največ ljudi. Podatek o tem, da se 3-5x tedensko in vsak dan s športom ukvarja manj ljudi kot 1-2x tedensko in skoraj nikoli, nam pove, da večina žensk ne »pretirava« z vadbo, da bi izgubila oz. ohranjala svojo telesno težo.

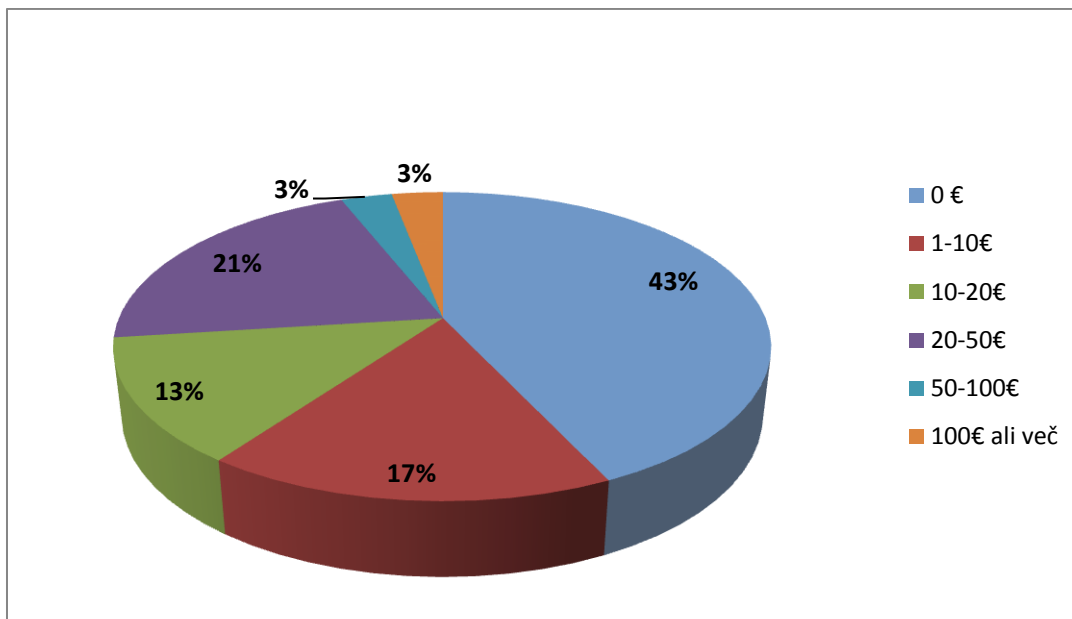
Sledilo je vprašanje št. 10; »Koliko denarja mesečno namenite rekreaciji/ športu?«

Graf 9: Količina denarja, ki ga anketiranci mesečno namenijo rekreaciji

Iz grafa je razvidno, da je večji odstotek žensk, ki mesečno rekreaciji namenijo vsaj 1€. Največ ji procent je sicer teh, ki za rekreacijo ne rabijo denarja (36%), vendar je ta odstotek glede na te, ki rekreaciji namenijo vsaj nekaj denarja majhen.

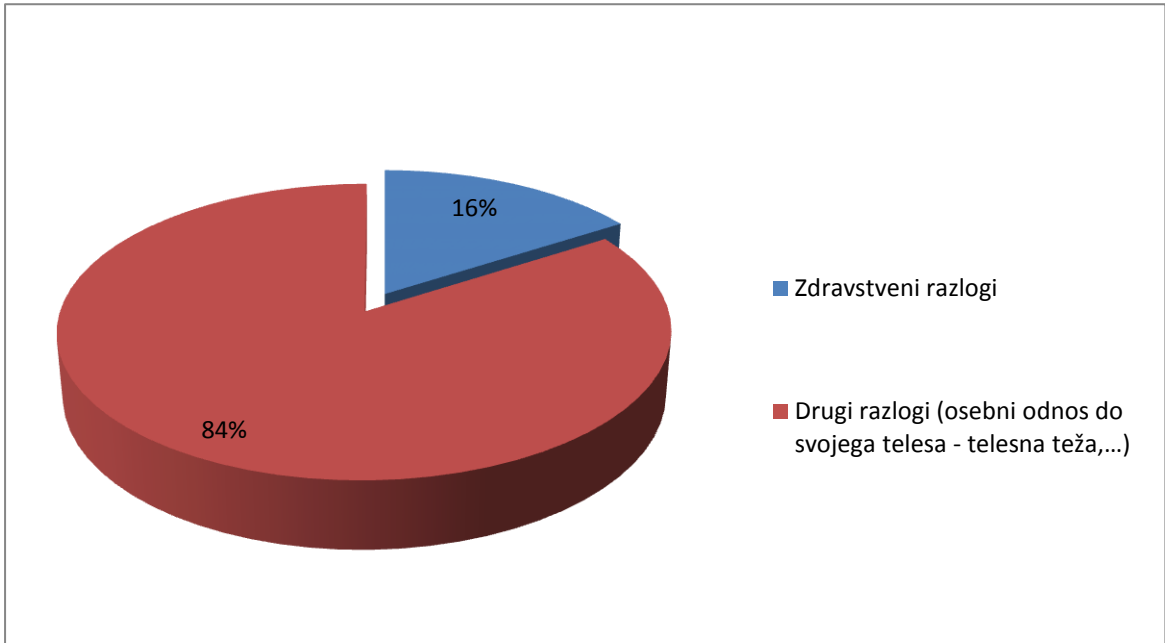
Zanimalo me je tudi, ali so tudi ženske, ki se rekreirajo, da bi obdržale ali zmanjšale svojo telesno težo oz. oblikovale telo, za to pripravljene prazniti svoje denarnice.

Graf 10: Količina denarja, ki ga anketiranci porabijo pri rekreaciji, z namenom izgube telesne teže

Moje ugotovitve na podlagi analize odgovorov so naslednje; ženske so za sledenje telesnemu idealu mesečno pripravljene odšteti denarje. Tudi v tem grafu je opazno, da je odstotek žensk, ki rekreaciji namenijo vsaj nekaj denarja več kot tistih, ki se rekreirajo brez da bi za to plačevali. Opazen je kar precejšnji odstotek žensk, ki športu mesečno namenijo od 20-50€. Nekaj je tudi takih, ki mu namenijo od 50 do 100€ ali še več kot 100€. Denar v teh primerih torej ni ovira za doseganje lepotnih idealov.

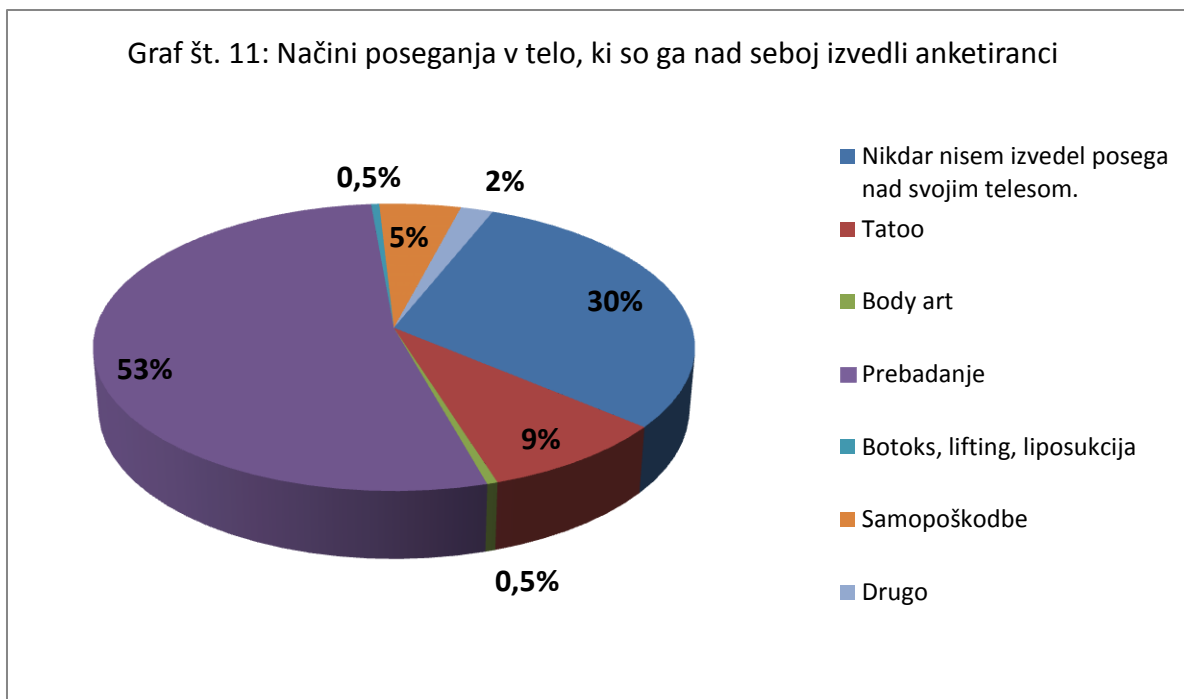
V 11. Vprašanju sem v anketi sodelujoče ženske povprašale o tem, ali so že bile na dieti. Kar 52% vprašanih je na to pritrdilo (53%). Anketirance sem v naslednjem (12.) vprašanju ankete povpraševala tudi po vzrokih za dieto; možna sta bila dva odgovora:

Graf 11: Razlogi za dieto

Le 16% anketiranih se je dietnega jedilnika držalo zaradi zdravstvenih razlogov, preostanek žensk pa je tega upoštevalo zato, da bi »izboljšale svoj odnos do telesa« (izguba telesne teže, oblikovanje telesa,...). Ta sklep je še eden izmed pokazateljev, da je veliko žensk pripravljenih za idealizacijo svojega telesa jesti manj, se odrehati določenim vrstam hrane ipd. oz. v splošnem početi nekaj, kar ji bo pri tem pomagalo.

Tudi 13. vprašanje »Ali ste že kdaj posegli v svoje telo na spodaj naštetih načine? Če DA, obkrožite na kak način.« sem ponazorila z grafom:

Graf 12: Načini poseganja v telo, ki so ga nad seboj izvedli anketiranci

Več kot 50% anketiranih je v svojem življenju prebodlo del svojega ušesa (sem spadajo piercingi, uhani v ušesih, ipd.). Veliko je tudi takšnih, ki v svoje telo še niso posegli. 9% anketiranih je svoje telo okrasilo s tatoo-jem, le malo pa je takih, katerih telo je izkusilo body art ali botoks, lifting, liposukcijo (vzrok temu je najverjetneje družba oz. kultura ljudi/žensk v krogu katerih sem anketo izvedla; v naši kulturi takšna oblika poseganja v telo-posebej liposukcija, botoks, lifting ni tako pogosta kot je npr. v Ameriki).

Ker vemo, da je vpliv medijev na posameznika in potrošniška kultura v postmoderni družbi kar velikega pomena pri posameznikovem dojemanju lepega oz. sledenju lepotnih idealov, sem tudi v mojem anketnem vprašalniku poizvedela, kakšno je mnenje posamezne ženske o vplivu množičnih medijev na njeno predstavo o lepem telesu. 64% večina meni, da mediji na njihovo predstavo o lepotnih idealih vplivajo, 28% jih trdi, da nanje mediji nimajo nobenega vpliva, le 8% pa je takšnih, ki se zavedajo, da mediji dandanes na njihovo predstavo o lepem telesu močno vplivajo. Seveda je možno, da mediji z različno intenziteto vplivajo na predstave o lepem telesu pri posameznici, moje osebno mnenje pa je, da se tega velikokrat ne zavedamo in da je rezultat tega vprašanja v večini primerov posledica našega nezavedanja oz. zmotnega prepričanja.

Zadnji vprašnji sta se nanašali na zvezdniške vzornike žensk v krogu katerih sem izvedla anketo. Izkazalo se je, da naj bi vzornika imelo le 24% vseh vprašanih. V 16. Vprašanju pa sem poizvedela o tem, kdo ti vzorniki so in dobila odgovore, ki sem jih razvrstila v tabelo:

Tabela 1: Vzorniki anketirancev

Igralci/-ke (27)	Pevci/-ke (20)	Manekeni/-ke (12)	Športniki (3)	Druge znane osebnosti (1)
Angelina Jolie (2x)	Pink (3x)	Miranda Kerr (2x)	Branka Popovici	Vojvodina Catherine
Mila Kunis (3x)	Beyonce(2x)	Cara Delevingne (2x)	Michael Phelps	
Jessica Alba (4x)	Jessie J. (2x)	Chiara Ferragni	Aurelie Dupont	
Keira Knightley	Rihanna	Miroslava Duma		
Julia Roberts (3x)	Rita Ora	Gisele Bündchen		
Audrey Hepburn (2x)	Freddie Mercury	Adriana Lima (2x)		
Sarah Jessica Parker	Christina Aguilera	Megan fox		
Matt Lanter	Bob Dylan	Twiggy		
Ingrid Martz	Lana Del Rey (2x)	Nina Dobrev		
Bill Gates	Taylor Swift (2x)			
Selena Gomez	Britney Spears (2x)			
Marion Cotillard	Nicole Scherzinger			

Anne Hathaway	Chester Bennington			
Jenifer Aniston				
Natalie Portman				
Selena Gomez (2x)				
Demi Lovato				

Iz tabele lahko razberemo, da ima največ anketirank vzornika, ki je znan kot igralka/igralec (takšnih je bilo 27 odgovorov), sledijo jim pevci (20) in manekenke (12), športnih vzornikov in drugih znanih osebnosti pa je bilo med anketiranci, ki so na 15. Vprašanje odgovorili z »da«, precej manj. Iz tega lahko zaključim, da ljudje smo pod vplivom medijev in da na nas tudi kar precej vplivajo (na naše razmišljanje); kot vzorniki so pri moji anketi v večini primerov označene osebe, ki jih velikokrat vidimo po televiziji in so v splošnem dojete kot lepe (zvezdniški lepotni ideali), manjkrat pa so bile označene osebe, ki se v medijih redkeje pojavljajo zaradi lepote, temveč zaradi športnih in ostalih dosežkov.

4. SKLEP

Skozi raziskovanje sem uspela razrešiti posamezne dvome in si odgovoriti na vprašanja, s tem pa tudi zavrniti oz. potrditi hipoteze, zaradi katerih sem sploh začela z delom.

Prvo hipotezo, ki sem si jo zastavila še preden sem začela z zanimanjem brskati po literaturi, lahko sedaj popolnoma potrdim. Lepotni ideali so se skozi zgodovino res spreminjali in se hkrati tudi v nekoliko drugačnih različicah ponavljali. Res je tudi, da je bilo skozi zgodovino pa vse do 20. stoletja predvsem priljubljeno in spoštovanja ter časti vredno obilnejše žensko telo. Predstavljalo je namreč razkošje, ki so ga bili deležni le tisti iz vrha hierarhične lestvice. Šele kasneje, v 20. stoletju, ko je bila hrana v izobilju dostopna skoraj vsem (tudi nižjim družbenim slojem), so se ženske po premoženju začele razlikovati v ravno obratnem smislu. Ceniti se je začelo ženske, ki so se lahko gibale brez večjega napora in, ki so bile sposobne odrekati se hrani zaradi lepega telesa. Sočasno je v medicini dozorelo tudi prepričanje, da prevelika telesna teža zdravju ni naklonjena in trend vitkosti tako le še poglobila.

Druga hipoteza, da je obleka estetsko vlogo dobila šele po letu 1000, je bila napačna. Obleka je estetsko vrednost dobila že takoj, ko je postala del človekovega vsakdana. Po začetku nošenja oblačil, to je bilo že v prazgodovini, so estetsko vrednost oblačil vpeljale že prve visoke civilizacije (to je zelo opazno že pri Starih Egipčanih).

Tretja zastavljena hipoteza se je nanašala na drug del praktičnega dela naloge, ki sem ga opravila s pomočjo anketnega vprašalnika. Ugotovila sem, da ženske dandanes svojemu videzu res namenijo veliko denarja, kar se kaže predvsem pri količini anketirank, ki so v anketnem vprašalniku kot mesečno porabo denarja za oblačila ter rekreacijo označile odgovora, ki sta nakazovala na to, da je njihova mesečna poraba denarja, ki ga posvetijo skrbi za svoj videz, večja kot 20€ ali celo med 50-100€ (nekaj je bilo tudi takih, ki mesečno za to namenijo več kot 100€). Kar nekaj je bilo tudi žensk, ki svojemu videzu tedensko namenijo veliko prostega časa (glede na šport in rekreacijo). Ta del hipoteze potrjuje podatek o tem, da je procentualno več žensk, ki se tedensko ukvarjajo s športom, kot tistih, ki se s športom ne ukvarjajo skoraj nikoli. Potrebno je poudariti tudi dejstvo, da se največji delež anketiranih žensk z rekreacijo res ukvarja z glavnim namenom izgube ali ohranjanja telesne teže oz. oblikovanja svojega telesa. Svojo tretjo hipotezo lahko torej v celoti potrdim.

Hipoteza številke 4 se je nanašala na pomembnost zunanjega videza anketiranih žensk. Z analizo ankete sem dokazala, da je ženskam, ki imajo partnerja in družino zunanji videz res manj pomemben od tistih, ki nimajo ne partnerja in ne svoje družine.

Tudi 5. in 6. hipotezo sem lahko potrdila. Diete so v postmodernih družbah očitno (glede na mojo raziskavo) res kar pogost način, s katerim se ženske želijo čim bolj približati lepotnemu idealu vitkosti. Tukaj je potrebno spomniti tudi na v raziskavi ugotovljeno dejstvo, da diete vseeno niso edini način izgubljanja telesne teže in da je zelo priljubljen način doseganja lepotnega ideala tudi rekreacija. Šesto hipotezo sem lahko potrdila na podlagi dejstva, da je kar 67% žensk, ki sem jih anketirala, že poseglo v svoje telo. Načini kako so to naredili so seveda drugačni, na podlagi rezultatov pa lahko sklepam, da je vsekakor najbolj priljubljen način poseganja v svoje telo, zato da bi ženske poudarile svojo lepoto, prebadanje.

5. PRILOGE

PRILOGA 1:

Slika 13: Naslovnica nemške revije Fit für fun (Januar 2013)

Slika 14: Naslovnica revije Anja (številka 4, letnik VIII, 26. 10. 2012)

FREYWILLE
| pure ART

LJUBLJANA Mestni trg. 8 • Tel. 01-421 03 15
FREYWILLE.COM | VIENNA

Slika 15: Zadnja stran revije Modna, Lepota je odsev notranje držbe (september 2012, letnik XVIII, številka 4)

Slika 16: Slika iz revije Modna, Lepota je odsev notranje drže (september 2012, letnik XVIII, številka 4, str: 19)

Slika 17: Slika iz revije Modna, Lepota je odsev notranje drže (september 2012, letnik XVIII, številka 4, str: 22)

PRILOGA 2:

ANKETA: LEPOTA NI NAKLJUČJE

Pozdravljeni! Delam raziskavo o odnosu med sodobno žensko in njenim telesom. Z Vašo pomočjo bom uspela zbrati dovolj podatkov za izpolnitev svojega cilja, zato Vas vljudno prosim za sodelovanje.

Anketa je anonimna in namenjena samo osebam ženskega spola.

STAROST : _____

STOPNJA IZPBRAZBE (Obkrožite):

- Osnovno izobraževanje
- Srednješolsko izobraževanje
- Diploma
- Magisterij
- Več kot magisterij

Obkrožite odgovore na naslednja vprašanja:

1. Imate partnerja?

- DA
- NE

2. Imate svojo družino?

- DA
- NE

3. Kako pomemben je za Vas Vaš zunanji izgled?

- Zelo pomemben
- Pomemben
- Nepomemben

4. Koliko Vam pomeni mnenje ožjih prijateljev, partnerja in družine glede Vašega videza?

- Zelo pomembno
- Pomembno
- Nepomembno

5. Ali Vas kritičnost drugih glede Vaše zunanosti prizadene?

- DA
- NE
- Včasih

Označite z X:

6. Koliko denarja mesečno namenite skrbi za Vaš videz?

	0-20€	20-50€	50-100€	100€ ali več
FRIZURA				
MAKE UP				
OBLEKA/OBUTEV, drugi modni dodatki				

Obkrožite odgovore na naslednja vprašanja:

7. Kolikokrat na teden se rekreirate?

- Skoraj nikoli
- 1-2x
- 3-5x
- Vsak dan

8. Koliko časa po navadi porabite za rekreacijo/vadbo? (Odgovorite tudi v primeru, če ste zelo redko telesno aktivni)

- 5-30min
- 30min- 1h
- 1-2h
- 2h ali več

9. S katerim glavnim namenom se po navadi rekreirate?

- Zdravje
- Veselje
- Izguba telesne teže in oblikovanje telesa
- Drugo: _____

10. Koliko denarja mesečno namenite rekreaciji/športu?

- 0€
- 1-10€
- 10-20€
- 20-50€
- 100€ ali več

11. Ste že bili na dieti?

- DA
- NE

12. Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA, kakšni so bili Vaši razlogi za dieto?

- Zdravstveni
- Drugi razlogi (osebni odnos do svojega telesa – telesna teža, neoblikovano telo...)

13. Ali ste že posegli v svoje telo na spodaj naštete načine? Če DA, obkrožite na kak način?

- Nikdar nisem izvedel posega nad svojim telesom.
- Tatoo
- Body art
- Prebadanje (piercingi, uhani v ušesih...)
- Botoks, lifting, liposukcija
- Samopoškodbe
- Drugo: _____

14. Ali množični mediji (revije, internet, televizija...) vplivajo na Vašo predstavo o lepem telesu?

- Zelo vplivajo
- Vplivajo
- Ne vplivajo

15. Imate svojega zvezdniškega vzornika?

- DA
- NE

16. Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z Da; kdo je Vaš vzornik?

6. LITERATURA

Knjižni viri:

1. Sam, Anej (2000): Oblačenje, Ljubljana: Ekološko – kulturološko društvo Jasa
2. Eco, Umberto in Girolamo de Michele; [prevedla Maja Novak]. – 1. Izd. – Ljubljana: Modrijan, 2006
3. Kante, Božidar (2011): ESTETIKA in filozofija umetnosti: analitična tradicija, Maribor: Aristej
4. Kuhar, Metka (2004): V imenu lepote: Fakulteta za družbene vede, Center za socialno psihologijo
5. Počkar, Mirjam in Tavčar Krajnc, Marina (2011): Sociologija, Ljubljana: DZS

Internetni viri:

1. Obrezovanje moških (2012): Dostopno na:
http://sl.wikipedia.org/wiki/Obrezovanje_mo%C5%A1kih (20.1.2013)
2. Obrezovanje žensk (2013): Dostopno na:
http://sl.wikipedia.org/wiki/Obrezovanje_%C5%BEensk (13.1.2013)
3. Tetoviranje(2012): Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Tetoviranje> (20.1.2013)
4. Najstarejša človeška figurica(2009): Dostopno na:
<http://www.rtv slo.si/kultura/drugo/arheologi-odkrili-najstarejso-clovesko-figurico/159093> (20.1.2013)
5. Afrodita (2013): Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Afrodita> (10.1.2013)
6. Obleka (2013): Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Obleka> (25.1.2013)
7. Stari Egipt (2012): Dostopno na: http://sl.wikipedia.org/wiki/Stari_Egipt (1.2.2013)
8. Kleopatin make up (2010): Dostopno na:
<http://www.24ur.com/ekskluziv/zanimivosti/kleopatin-make-up-je-imel-zdravilne-ucinke.html> (1.2.2013)
9. Hipiji (2013): Dostopno na: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Hipi> (2.2.2013)

6. SLIKOVNI VIRI

Knjižni viri:

1. Eco, Umberto in Girolamo de Michele (2006); [prevedla Maja Novak]. – 1. Izd. – Ljubljana: Modrijan (str. 16-21, 24-25)
2. Revija: Modna. Grissoni, Fuvlvio, Juršič, Miran in Kranjc, Lucijan. September 2012, letnik XVIII, številka 4, str: 19.
3. Revija: Vitka Anja. Arhiv Anja, Dreamstime, Križ, Andrej, Jordovič P., Mateja. Oktober 2012, številka 4, letnik VIII, naslovnica.
4. Revija: Fit for fun. Patrik Houi. Januar 2013, naslovnica.

Internetni viri:

- Slika 2: Najstarejša človeška figurica(2009): Dostopno na: <http://www.rtv slo.si/kultura/drugo/arheologi-odkrili-najstarejso-clovesko-figurico/159093> (20.1.2013)
- Slika 7: Betty Brosmer (2009): Dostopno na: <http://farbror-sid.se/home/2009/10/betty-brosmer-50s-pin-up/> (2. 2. 2013)
- Slika 8: Kleopatra (2010): Dostopno na: <http://www.24ur.com/ekskluziv/zanimivosti/kleopatrin-make-up-je-imel-zdravilne-ucinke.html> (2. 2. 2013)
- Slika 9: Kora (2012): Dostopno na: <http://www.historywiz.com/galleries/koure.html> (2. 2. 2013)